

Møte onsdag den 18. februar 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 48):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentanten for Hedmark fylke, Hege *Jensen*, har tatt sete.

Sak nr. 1 [10:01:06]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Børge Brende, statsråd Thorhild Widvey og statsråd Robert Eriksson vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Første hovedspørsmål er fra Dag Terje Andersen.

Dag Terje Andersen (A) [10:01:41]: Den prosessen vi har hatt i Norge med pensjonsreformen, synes jeg er et veldig godt eksempel på at i store, viktige nasjonale saker går det an å komme til brede politiske kompromisser. Den siste etappen i det store komplekset av pensjonsreformen er uføreforamen, der det ble et enstemmig vedtak i Stortinget. Det er vårt felles ansvar, og det var ikke forutsetningen at uføreforamen skulle være en innsparingsreform, men en endring av system. Flertallet understreket at forslaget skulle sikre uføre en god uføretrygd – om lag på nivå med dagens regler eller bedre, var det Stortinget sa den gangen.

Etter at reformen nå er gjennomført, får vi mange innspill fra enkeltpersoner som ut fra utbetalingene nå i første måned er bekymret for virkningene av reformen. Uføres Landsorganisasjon hevder at så mange som 170 000–200 000, og godt over det, kan ha tapt betydelig på reformen. Det gjør at vi fra Arbeiderpartiets side mener det er nødvendig å gå grundig inn i situasjonen til den enkelte, ta bekymringen på alvor og i fellesskap undersøke årsaken til de tallene som kommer fram, for å ta de uføres utrygghet på alvor. Derfor har vi i arbeids- og sosialkomiteen foreslått for første gang å behandle en sak i Stortinget etter § 22 i forretningsordenen, for å få en dialog og en drøfting med regjeringa om hvordan vi i fellesskap skal ta ansvar for at intensjonene følges opp i en reform som vi har stått sammen om. Det er vårt utgangspunkt. Vi må ta usikkerheten på alvor, men vi må gå seriøst inn og finne ut hva det er som egentlig skjer, hvor mye som kan forklares, og hvor mye som jamner seg ut over året.

Med utgangspunkt i dette ønsker jeg å spørre statsråden: Er statsråden positiv til å ta et felles ansvar og ha en slik dialog for å få gjennomført intensjonen i re-

formen og eventuelt rydde opp i utilsiktede virkninger?

Statsråd Robert Eriksson [10:03:48]: Jeg takker for spørsmålet.

La meg starte med å si at uføreforamen ble vedtatt i 2011, etter en grundig utredning i Uføreutvalget. Det kom også klart og tydelig frem i Uføreutvalgets rapport, og ikke minst i proposisjonen som ble levert til Stortinget, at hovedformålet var at det skulle bli enklere å kombinere arbeid og uføretrygd. Man skulle komme omtrent likt ut. Det betydde at noen ville komme bedre ut, noen ville komme litt dårligere ut. Det står det også i dokumentene. Det var et utgangspunkt som var godt kjent for Stortinget, og som ble fremlagt for daværende regjering. Selv satt jeg i opposisjon på det tidspunktet og mente at skattereglene kunne være et problem for enkelte i en overgangsfase. Derfor kom denne regjeringen med en overgangsordning, for å forhindre at så mange over natten skulle få en ekstra skatteøkning. Overgangsordningen fungerer tilfredsstillende og har gjort at færre enn det vi trodde da vi laget statsbudsjettet, trenger den overgangsordningen. Det betyr at det er flere som kommer bedre ut.

Så vil det fortsatt være slik at noen kommer dårligere ut. Jeg er enig med representanten Andersen i at vi alle har et felles ansvar for å sørge for at intensjonene, formålet med uføreforamen, blir ivarettatt på en god og riktig måte, og at man samtidig sørger for å ha en god politikk som forhindrer at folk kommer dramatisk dårligere ut med hensyn til levekår fremover.

Dag Terje Andersen (A) [10:05:30]: Når det gjelder den nevnte overgangsordninga knyttet til at noen kommer dårligere ut fordi de har høy gjeld og sånn sett taper skattemessig på endringa, er det en løsning som det er enighet om. Ved enhver stor reform vil en oppdage at det er noen virkninger som en må ta hensyn til når den faktisk skal gjennomføres. Det har hele arbeidet med uføreforamen vært preget av, og Stortinget har vært opptatt av det. Vi fikk en regjering som fikk på plass kompensasjon, og et enstemmig storting som fikk på plass kompensasjonsordninga. Fra Arbeiderpartiets side har vi understreket at det kan hende at en tre års overgangsordning er for lite, at vi må ha en permanent ordning. Men det er nettopp sånn vi bør håndtere utilsiktede virkninger av reformen.

Nå er det en del andre forslag som berører de uføre, som statsråden har foreslått, som vi var uenig i, og som er innstramming, men mitt anliggende i dag er ikke å kverulere på det, det kan vi ta ved andre anledninger. Mitt anliggende i dag er å invitere statsråden til å ta de uføres frykt på alvor, gå i dybden og finne årsaker, og eventuelt kompensere, hvis det er nødvendig. Det er det jeg inviterer statsråden til.

Statsråd Robert Eriksson [10:06:39]: Statsråden tar den frykt som enkelte uføretrygdde har kommet med, på alvor. Derfor er overgangsordningen innført. Vi tar det også på alvor ved å følge utviklingen videre nøye. Jeg registrerer også at Stortinget skal ha en debatt om det. Skulle jeg bli invitert til å delta i den debatten, vil jeg naturlig

nok stille opp og delta. Og jeg regner med at Stortinget vil invitere meg til å delta i en sånn type debatt.

Jeg tror også det er viktig at vi sammen klarer å finne gode ordninger. Om man skal ha en permanent overgangsordning, er nok for tidlig å si per dags dato, for da går man også bort fra hele skatteprinsippet, som var et av de viktige fundamentene som lå i uføreforhøret. Men det som er viktig, er å sørge for at man har målrettede, gode tiltak overfor de familiene som eventuelt skulle komme dårlig ut, og å sørge for at det er en god levekårsutvikling for samtlige som er for syke til å delta i arbeidslivet, sånn at man kan ha et anstendig liv fremover.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Lise Christoffersen.

Lise Christoffersen (A) [10:07:53]: Jeg har lyst til å starte med å si at jeg synes det er veldig positivt at statsråden har en åpen holdning til at Stortinget sammen kan finne gode ordninger som tar høyde for uforutsette effekter av uføreforhøret. Jeg har merket meg at statsråden har vært inne på det tidligere, bl.a. i Tønsbergs Blad 7. februar, hvor han sier at vi er «villig til å vurdere målrettede tiltak for de som blir rammet, og da spesielt uføre som har forsørgelsesansvar for barn».

Nå hadde vi jo en ganske opphetet debatt om forslaget til kutt i barnetillegget, som et flertall i Stortinget heldigvis stoppet, men betyr det at statsråden nå tar sjølkritikk på de omfattende kutt som han foreslo for barnefamilier der forsørgeren er ufør, og at vi kan regne med at den typen forslag ikke kommer opp igjen?

Statsråd Robert Eriksson [10:08:54]: For det første står jeg bak de forslagene som denne regjeringen leverte i statsbudsjettet. Denne regjeringen kom med målrettede tiltak. Det betyr at flere barnefamilier som kom i en dårlig situasjon, fikk lavere barnehagekostnader. De barna som vokser opp med enslige uføretrygdede med lav inntekt, fikk bedre stipendordninger. Det ble målrettet tilbud, aktivitetstilbud og fritidstilbud, for at disse barna skulle ha samme muligheter til å delta på aktiviteter som andre barn. Det mener jeg er en god, målrettet virkemiddelbruk for å sikre det.

Så registrerer jeg det vedtaket som er fattet i Stortinget. Enhver regjering, også denne regjeringen, vil forholde seg til de vedtak som er fattet i Stortinget. Men det som uføreforhøret legger opp til, er en helt annen debatt. Det er skatteomleggingen som gjør at disse forskjellene kommer, og der har vi kommet med en kompensasjon i form av en overgangsordning.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:10:14]: Jeg tror det er mange som spør seg – når man har vedtatt en reform her i Stortinget for over fire år siden – at det fram til utbetalingstidspunktet er ukjent for dem som skal motta ytelsen, hva den nye ytelsen blir, og at man ved henvendelser til de

relevante offentlige etatene knapt får et godt svar. Det må være et tankekors for alle i denne salen at reformer synes såpass dårlig forberedt i det leddet som skal informere dem som faktisk blir berørt.

I budsjettavtalen er det også en enighet om at man må se på mulige utilsiktede konsekvenser av denne reformen. Jeg har lyst til å spørre statsråden: Har han p.t. sett noen utilsiktede konsekvenser han mener det faktisk er grunn til å gjøre noe med?

Statsråd Robert Eriksson [10:11:21]: La meg først få takke for spørsmålet.

Jeg er helt enig med representanten i at det er utrolig viktig når man gjør store reformer, at de planlegges godt og gjennomføres på en god måte, og at de som blir berørt av reformene, får god og riktig informasjon så tidlig som mulig, for å kjenne til konsekvensene av de reformene som Stortinget måtte vedta. Man kunne ha fått dette på plass tidligere, etter mitt skjønn.

Når det gjelder å se på konsekvensene av skatteomleggingen, ble det allerede etterlyst i 2011, noe som daværende regjering sa nei til, som Stortinget sa nei til, og som det var forslag om i Stortinget.

Denne reformen ble vedtatt i 2011. I det samme vedtaket står det også at det skulle iverksettes fra 1. januar 2015 – et vedtak som Stortinget fattet.

De utilsiktede virkningene vi har sett så langt, er godt kjent, og jeg har ikke sett nye per dags dato, andre enn dem som er kjent fra før, nemlig de som har med den skatteomleggingen som er gjort, å gjøre.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgingsspørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:12:36]: Ny uføretrygd er behandlet i mange saker her i Stortinget. Det har vært bred enighet. Den rød-grønne regjeringa la fram forslag som ble vedtatt, og den nåværende regjeringa la fram forslag om en overgangsordning over tre år. Arbeids- og sosialkomiteen skal gå grundig inn i dette. Så Stortinget har gjort en solid jobb her.

Likevel viser nå tall fra Skattedirektoratet, basert på best tilgjengelige selvangivelser og skatteopplysninger, at 94 000 mennesker får en økning i nettoinntekten på over 6 000 kr, at 176 000 mennesker får pluss/minus 6 000 kr per år, og at over 14 000 er anslått å få en nedgang på over 6 000 kr.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kan statsråden komme med en fordeling av de 14 000 som får mer enn 6 000 kr på inntektsintervaller som en taper, og hva er den viktigste begrunnelsen for at en taper? Dette vil være opplysende for videre behandling av saken.

Statsråd Robert Eriksson [10:13:43]: Takk for spørsmålet. Jeg trenger nok lengre tid enn 1 minutt for å gå grundig igjennom dette. Jeg kan alltså komme med en skriftlig tilbakemelding for å hjelpe komiteen så godt som mulig.

En av grunnene til at de 14 000 taper, er at det er mange

som har offentlig tjenestepensjon, som ikke har utbetaling fra folketrygden, man har altså liten uføredækning, jobber ganske mye og er gift eller samboer med en med høy inntekt. Dette gjør at man skattlegges for uføredækningen i tjenestepensjonen, som det ikke er tatt høyde for i uføreforamen, som i hovedsak dreier seg om en folketrygdreform. Man vil ikke få de samme skattefradragene som man har hatt tidligere ved å kunne trekke fra 150 pst. av rentekostnadene. En familie kunne altså trekke fra 150 pst. av rentekostnadene, nå blir det 100 pst. De vil komme dårligere ut og tape på det, samtidig som de har høy gjeld. Dette er en av forklaringene på hvorfor mange av de 14 000 kommer dårligere ut.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:14:57]: Venstre støttar uføreforamen og meiner ho er viktig for at det skal vere enkelt å kombinere arbeid og trygd, og viktig for berekrafta til systemet.

For den enkelte Nav-brukar og den enkelte uføretrygda handlar ikkje dette om kva den eine eller den andre regjeringa har gjort og sagt, det handlar i stor grad om forholdet til Nav, som er ein etat som mange opplever stor avstand til.

Like før jul fekk eg tilsendt eit brev som ein uføretrygda hadde fått tilsendt frå Nav, som informerte om endringane i systemet. Ho sa at ho forstod ikkje det brevet – ho lurte på om eg forstod det. Etter å ha lese det eit par gonger måtte eg innrømme at det gjorde ikkje eg heller.

Regjeringa har snakka mykje om at ho ønskjer å – som det heiter – fornye, forenkle og forbetre offentleg sektor. Kunne ein plass å starte vere å fornye, forenkle og forbetre språket til Nav? (Munterheit i salen)

Statsråd Robert Eriksson [10:15:57]: Svaret er ja. Vi har startat dette arbeidet gjennom Ekspertutvalget, med nye brevmaler, at det man legger ut på de nye nettsidene, følger retningslinjene for klarspråk.

Jeg er helt enig med representanten i at det er en bekymring og et problem når man mottar et brev fra en offentlig etat – om det er Nav eller andre offentlige etater – og man ikke skjønner innholdet i det.

En av de tingene som Ekspertutvalget også har påpekt, er at for dårlig språk fører til at Nav får flere brukere enn man strengt tatt trenger å ha, fordi man må tilbake til Navkontoret for å få veiledning i hva det egentlig er som står i brevene. Det er noe vi har iverksatt et arbeid for og prøver å rydde opp i, nemlig ved å forholde oss til retningslinjene for klarspråk. Det er mye arbeid som gjenstår, men arbeidet er godt i gang. Uføre er en av de gruppene vi har startat med – gjennom bedre, nettbasert, informasjon.

Presidenten: Kirsti Bergstø – til oppfølgings-spørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:17:07]: Tallenes tale er tydelig når folk nå får uføretrygden inn på konto. Veldig mange taper. Vi ser at det kan være så mange som to av ti som har

tapt på omleggingen, selv om det er stor usikkerhet rundt tallene og rundt hva som har skjedd.

Til grunn for uføreforamen lå det en enstemmighet om at folk ikke skulle tape, men få omtrent de samme pengene som før. Dermed må vi si at det er en del utilsiktede konsekvenser, og det er sittende statsråds ansvar å rydde opp. Derfor lurer jeg på om statsråden vil komme til Stortinget med endringer som gjør at uføre ikke vil tape.

Statsråd Robert Eriksson [10:18:05]: For det første: I mitt hode når man snakker om utilsiktede virkninger, dreier det seg om informasjon som ikke har vært kjent i det hele tatt.

Når det gjelder dette at to av ti kan komme dårligere ut med den nye uføreforamen, er det godt kommunisert i Stortinget ved flere anledninger, både i budsjett dokumenter og i revidert nasjonalbudsjett. Så det er en informasjon som har vært godt kjent. Det er også godt kjent gjennom Uføreutvalget, som i sin tid påpekte «at omtrentlig likt ut» ville bety at noen kom bedre ut, noen kom dårligere ut.

Uføreforamen, slik den er i dag, er ikke en sparereform. Totalprovenyet er at man bruker mer på uføretrygd nå enn hva man gjorde tidligere. Så det er ikke en sparereform, men en bedre reform for å kunne kombinere arbeid og uføretrygd. Det tror jeg er viktig at vi tar inn over oss.

Ja, noen har kommet dårligere ut. Derfor er overgangsordningen viktig. Så er det viktig at vi nå går igjennom alle sidene ved uføretrygden. Det synes jeg er bra. Det er viktig for å kunne se på om man kan treffe bedre tiltak for å forhindre at folk kommer dramatisk dårligere ut.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:19:28]: Mitt spørsmål er til kulturministeren.

Regjeringa har sagt at ho vil innføre søndagsopne butikkar. Derfor har Kristeleg Folkeparti spurt om konsekvensane av regjeringas politikk på dette området.

Me har stilt eit spørsmål til miljøministeren om kva konsekvensane er for klima og miljø, og svaret er at «det er vanskelig å anslå de samlede konsekvensene av den foreslåtte dereguleringen».

Så har me spurt arbeidsministeren om kva konsekvensane er for arbeidstakarane, og svaret me har fått, er at det er vanskeleg presist å anslå konsekvensar av forslaget.

Så har me spurt kulturministeren om kva konsekvensane er for søndagen som ein annleis dag for fellesskapet. Svaret er òg her at det er det «vanskelig å si noe sikkert om nå».

Altså er konklusjonen: Regjeringa seier at det er vanskeleg å seie noko om konsekvensane av det forslaget som ein no ønskjer å sende på høyring.

Så seier òg kulturministeren i sitt svar:

«Både de næringsdrivende og forbrukerne vil få større valgfrihet, men denne friheten behøver ikke å endre den enkeltes prioriteringer og tidsbruk.»

Det vil altså seie at den enkeltes tidsbruk og prioriteringar ikkje treng å bli endra. Vil det òg gjelde for dei 370 000 som jobbar i varehandelen? Vil det òg gjelde familiane til

dei 370 000 som jobbar i varehandelen, at ein ikkje treng å gjere nokon endringar?

Per Arne Dahl har sagt:

«Regjeringen har lovet å innføre søndagsåpne butikker (...). Kun tilbud og etterspørsel skal regulere handelen. Nå er det tid for å gjennomtenke konsekvensene av et slikt vedtak for enkeltpersoner, fellesskap; ja, for vår kultur.»

Mitt spørsmål er: Har regjeringa gjort det?

Statsråd Thorhild Widvey [10:21:38]: Det er ingenting å legge skjul på at dette er et politisk synspunkt som regjeringen har. Vi har hatt det med i vår erklæring fra vi tiltrådte, at vi ønsker å legge forholdene til rette for å få til mer åpent på søndagene, slik at det ikke er den forskjellsbehandlingen som er der i dag.

Jeg har registrert at det er veldig mange som engasjerer seg i denne debatten, og som spesielt er opptatt av konsekvensutredninger og av hvilke manglende konsekvensutredninger som måtte finnes. Vi ser ikke at det er noe grunnlag for å foreta noen konsekvensutredninger – av følgende grunner: For det første er det sånn at butikkene ikke kommer til å få noe pålegg om at de må ha åpent. Det kommer til å være en valgfrihet for alle butikkene til å gjøre selvstendige vurderinger. Det er også sånn at det blir valgfrihet for de av oss som måtte velge som forbrukere å handle på søndager.

Jeg synes kanskje at hvis man skulle gjøre noen konsekvensvurderinger, måtte man ta for seg de butikkene som har åpent i dag, og se på hvilke konsekvenser det har fått for miljøet, om det har gått ut over den tiden man har hatt til å hvile, eller andre argumenter som har vært brukt. En forutsetning for å kunne gjøre de nødvendige vurderingene måtte jo nesten vært at man hadde gått tilbake igjen og ikke hatt åpent.

Jeg synes det er ganske vanskelig å forestille seg at man har noen mulighet for å gjøre den type vurderinger. Jeg gjentar: Dette er et valgfritt tilbud. Det er ikke noe pålegg, men en valgfri mulighet – en mulighet for å holde åpent for de butikkene som vil det, og også for dem som velger å handle.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:23:21]: Eg takkar for svaret, men eg registrerer òg at regjeringa seier veldig tydeleg at dei ikkje anar konsekvensane av det forslaget dei legg fram. Dei vil heller ikkje finne ut kva konsekvensar det vil ha. Som statsråden sjølv seier – dette er ein politisk argumentasjon, ein ønskjer ikkje å få ein fagleg dokumentasjon, verken for betydninga for enkeltmenneske, for miljø, for arbeidstakarar eller for distrikta i denne saka. Det synest eg er veldig alvorleg. Vi skal gjerne ta ideologiske debattar, men eg trur det er viktig at vi veit kva det vil medføre.

Statsråden seier at me har behov for kviledagar, men spør om det er slik at vi treng å ha det same dag alle saman. Eg trur det er viktig at ein familie kan ha ein felles dag der dei får tid til kvarandre, og at ein ikkje splittar det opp. Det å tru at det andre personar gjer, ikkje har betydning, trur eg er naivt.

Statsråd Thorhild Widvey [10:24:34]: Når vi sender dette forslaget ut på høring, er det fordi vi vil ha tilbakemeldinger fra både næringer og institusjoner og dem som ønsker å bli hørt. De tilbakemeldingene som måtte komme, vil f.eks. kanskje gi viktige svar om ulike konsekvenser, og da får regjeringen ta det med i vurderingen før vi eventuelt fremmer denne saken for Stortinget, eller før vi konkluderer.

Vi må også tenke på at utgangspunktet vårt er at vi ønsker å få til likebehandling. Det er en stor forskjellsbehandling i dag. For eksempel er det turiststeder hvor butikkene faktisk har åpent også på søndager, 1. juledag, 1. pinsedag og alle disse særskilte helligdagene, mens det 20 minutter lenger ned i bygda er stengt. Det er også mange gode eksempler her i byen på at noen butikker får ha anledning til å ha åpent, mens andre ikke får det.

Presidenten: Line Henriette Hjemdal – til oppfølgingsspørsmål.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:25:45]: Regjeringen har mange imot seg i sitt politiske synspunkt når det gjelder søndagsåpne butikker. Kundene er imot, de butikkansatte er imot, butikksefene er imot, arbeidstakerne er imot, arbeidsgiverne er imot – ja, stortingsflertallet er vel også imot. Å fjerne søndagen som en annerledes dag er en betydelig omveltning av samfunnsstrukturen.

Så snakker regjeringen om frivillighet. Men regjeringens frivillighetsreform blir i realiteten en tvangsreform, for det er slik markedet fungerer, at hvis én butikk holder åpent på søndagen, så må nok også nabobutikken holde åpent på søndagen, når den har mulighet for det.

Mitt spørsmål til statsråden er om statsråden mener at regjeringens tvangsreform, med omfattende endringer av samfunnsstrukturen på tvers av folkets vilje og stortingsflertallet – med uante konsekvenser, som vi har hørt – er i tråd med den verdikonservative tankegangen som regjeringen bygger sin politikk på.

Statsråd Thorhild Widvey [10:26:54]: For det første er det ikke meg bekjent at et flertall i Stortinget nødvendigvis er imot. Det gjenstår å se når vi kommer til Stortinget med saken, hvordan det vil komme til uttrykk.

Jeg er veldig opptatt av at vi skal ha likebehandling i samfunnet vårt, og i dag er det forskjellsbehandling. Det er det som er grunnlaget for at regjeringen har tatt opp dette spørsmålet og ønsker å åpne opp for at vi skal få til en moderat reformutvikling på dette området. I det forslaget som vi har tenkt å sende på høring, vil vi fremdeles holde noen av de særskilte helligdagene skjernet. Jeg mener det er godt grunnlag for å åpne opp for å få bort den forskjellsbehandlingen som er der. Jeg registrerer jo at mange benytter seg av de mulighetene. Jeg kan ikke skjønne at det er kvadratmeterstørrelse eller det å være turiststed som skal være grunnlaget for at hviledagen skal holdes hellig.

Presidenten: Arild Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Arild Grande (A) [10:28:14]: Det er åpenbart at regjeringen i saken om søndagsåpne butikker har forvekslet

uttrykket «handlekraft» med «handletvang», for selv om regjeringen nekter å konsekvensutrede virkningene av søndagsåpning, vet vi likevel mye om hvordan dette vil påvirke livet til folk. Vi hører det fra ansatte i butikkene, som frykter at de blir tvunget på jobb. Vi hører det fra butikkeiere, som frykter for nedleggelse som følge av at de føler seg tvunget til å holde åpent. Og vi hører det fra frivilligheten, som frykter for aktiviteten.

Det siste er at også aleneforeldre ønsker å engasjere seg i dette, for som en samvæerspappa nylig sa: Hva er vitsen for meg å ha fri på onsdag når ungene mine har fri på søndag?

Nå har det gått mange uker siden regjeringen varslet at de skulle sende denne saken ut på høring, men siden har vi verken sett eller hørt noe. Betyr det at saken er så forsinket at regjeringen innser at høyrepolitikk ikke tåler møtet med hverdagslivet til folk?

Statsråd Thorhild Widvey [10:29:20]: Regjeringen jobber med dette forslaget, og det vil i løpet av den nærmeste framtiden bli sendt ut på høring.

Det er ikke sånn at det kommer til å bli en «handletvang». Det er jo å sette ting aldeles på hodet. Jeg sa jo nettopp at vi åpner opp for at butikkeiere og de av oss som ønsker å handle på en søndag, får valgfrihet. Det er ikke noe påbud om at man må holde butikkene åpne, eller at man er nødt til å handle.

Det er også slik i dag at en vesentlig del av butikkene faktisk har åpent på søndager, som jeg allerede har nevnt, hvis en ser på turiststedene. Og da favoriserer en altså noen turiststeder, f.eks. på fjellet. Jeg tilbringer deler av tiden min på Beitostølen, og der kan en handle på 1. pinsedag, en kan handle hver søndag, og en kan handle på både butikker som selger sportsutstyr og butikker som selger mat. Men kjører en ned i bygda, 20 minutter ned til Fagernes, er alt stengt.

Jeg registrerer at den forrige regjeringens politikk har vært at en skal begrense denne muligheten til å kunne handle. Da er en med på å bidra til en forskjellsbehandling, noe som vi ønsker å rydde opp i.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgings spørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:30:33]: Dette tyder mer og mer på å bli en nokså merkverdig reform. Det er en reform der det er vanskelig å si noe om konsekvensene, men der en heller ikke vil utrede konsekvensene. Det er en reform som nesten ingen vil ha – ikke de 370 000 arbeidstakerne, ikke handelsstanden, ikke de frivillige organisasjonene, ikke Kirken. Det vi står igjen med da, er egentlig ren ideologi, så vidt jeg kan forstå.

Nå fins det noen refleksjoner om markedsideologi hos regjeringen også. Statsrådens kollega utdanningsministeren har advart i en artikkel mot at «liberalismen skal få kolonisere alle livets sfærer», og sagt at «konservative har forsømt kulturkritikken», og at det «har banet vei for (...) kommersialisering og markedenkning på områder hvor det ikke hører hjemme». Det er interessante betraktninger også i forhold til spørsmålet om søndagsåpne butikker.

Når dette nå virker som ren ideologi, hvordan ser stats-

råden på den typen tenkning som hennes kollega gir uttrykk for, i relasjon til spørsmålet om åpne butikker på søndager?

Statsråd Thorhild Widvey [10:31:41]: For det første sa jeg i et tidligere innlegg at det er mulig at det er de som mener at dette kommer til å få store konsekvenser. Det er jo det som er meningen når man sender noe ut på høring, å få tilbakemeldinger på det som faktisk måtte være negativt. Så får regjeringen vurdere det når vi skal konkludere i denne saken.

For øvrig er utenriksministeren og undertegnede enig i de fleste vurderingene når det gjelder hvor langt man skal gå for å liberalisere det samfunnet vi lever i. Vi står bak dette punktet i Sundvolden-erklæringen, og vi er innstilt på å bidra til at dette blir gjort.

Jeg gjentar: Det er ikke noen tvang for butikkene til å holde søndagsåpent, det er en mulighet. Det er også en mulighet for den enkelte av oss til å kunne gjøre de nødvendige valgene, og til å kunne handle på søndagen dersom vi trenger noe. For meg er det et stort paradoks at det i dag er en stor forskjellsbehandling mellom dem som har mulighet for å kunne ha åpent, spesielt butikker som selger varer, de ulike stedene som selger blomster osv., (presidenten klubber) og dem som kanskje lever av det, men ikke har anledning til det.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:33:04]: Det er ei rekkje butikkar som har søndagsope i dag, avhengig av kvadratmeterstørrelse, varesortiment og talet på turistar i kommunen. Men det er klart at det å ha ei meir generell opning vil sjølvsagt kunne ha påverknad på viktige spørsmål som selsesetjing, butikkstruktur, arbeidsliv m.m. Så eg har forståing for at mange representantar her etterlyser kunnskap. Men då vil eg innvende at den beste måten å få kunnskap på, neppe er å setje kulturministeren i gang med å skrive ei lang utgreiing. Det er å hauste faktisk erfaring. Eg trur nok at mange i denne salen kunne – og burde kunne – slå seg til ro med det som jo er den beste måten å løyse dette på, nemleg å la kommunane bestemme det sjølve og ha den debatten i dei ulike kommunestyresalane i dette landet og ikkje i denne salen. Då vil nokre halde ope, då vil andre halde stengt. Og så kan vi hauste faktiske erfaringar der ute. Er kulturministeren einig i den vurderinga?

Statsråd Thorhild Widvey [10:33:57]: Regjeringen har selvfølgelig også vurdert den muligheten, men vi har nå fremmet vårt forslag fordi vi ønsker gjennom loven å åpne opp for at det skal bli muligheter for flere til å kunne ha åpent på søndager. Men vi har gjort visse unntak. Jeg har registrert at Venstres forslag er å la kommunene bestemme dette. Så må det bli opp til Stortinget når regjeringen har hatt dette ute på høring og tatt hensyn til og vurdert de høringsuttalelsene som kommer. Før regjeringen konkluderer i saken, får vi vurdere hva vi eventuelt skal sende til Stortinget.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål, som er fra Per Olaf Lundteigen.

Mens Lundteigen er på vei opp til talerstolen, vil presidenten understreke betydningen av at man holder seg til taletiden. Vi har et ganske stramt skjema, og hvis taletiden ikke holdes, kommer vi til å måtte kjøre litt tøffere løp på hvor mange oppfølgingsspørsmål vi slipper til, og det er det ingen av oss som ønsker.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:35:01]: Det er et spørsmål til statsråd Eriksson.

Fast og midlertidig ansettelse er de to formene for ansettelse som er regulert i arbeidsmiljøloven. Antall bemanningsforetak, selskap som leier ut arbeidsfolk til arbeid i andres tjeneste, øker. Stadig flere mennesker får arbeidskontrakt med slike bemanningsforetak.

Bemanningsforetak er regulert i arbeidsmiljøloven § 14-12, spesielt punkt 1, og det gjelder «Innleie fra virksomhet som har til formål å drive utleie (bemanningsforetak)». Disse bemanningsforetakene ansetter folk etter råd fra NHO Service på fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag. – Fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag, smak på det! Du kan altså som ansatt i bemanningsforetak få telefon på tirsdag om at de ikke har arbeid til deg på onsdag, og dermed har du heller ikke lønn.

Mitt enkle spørsmål og formålet med hele spørsmålet er: Vil statsråden avklare om det skal være sånn i norsk arbeidsliv: fast ansettelse uten lønn mellom oppdrag?

Statsråd Robert Eriksson [10:36:28]: Det spørren tar opp, er riktig. Det er godt regulert i arbeidsmiljøloven. Bemanningsforetak og bemanningsinnleie er definert i loven.

Så er det opp til partene å avgjøre lønnsoppgjøret og avgjøre lønnsdannelse. Jeg mener det blir uriktig av en statsråd å gå inn og bestemme hvordan man skal fastsette de lønnsbetingelsene man har i bransjen i dag, så lenge en forholder seg til de reguleringene som er. Jeg mener at dagens reguleringer er tilfredsstillende og fungerer på en god måte.

Så registrerer jeg også at bemanningsbransjen er ganske sammensatt. Mange bemanningsforetak er seriøse, gode bemanningsbedrifter. De aller fleste har ryddige og gode forhold, og mange har også fast ansettelse med fast lønn. Noen har også fast lønn mellom oppdrag. Dette varierer i stor grad mellom de enkelte selskapene, og jeg mener de enkelte selskapene fortsatt skal ha frihet innenfor et trygt regelverk i loven til å fastsette arbeidskontraktene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:37:45]: Det er korrekt at det er regulert i loven, det er altså i arbeidsmiljøloven § 14-12, spesielt punkt 1, hvor det heter:

«Innleie av arbeidstaker fra virksomhet som har til formål å drive utleie er tillatt i samme utstrekning som det kan avtales midlertidig ansettelse etter § 14-9 første ledd.»

Det er regulert, men det skaper altså en rekke konflikter og uklarheter.

Hittil har det vært unødvendig å avklare hva som er fast

ansettelse, men det blir det nå behov for. Med fast ansettelse forstår folk flest bestemt arbeidstid, rett og plikt til å utføre et bestemt arbeid med en tilhørende stillingsstørrelse og lønn. Her har vi arbeidskontrakter som verken bestemmer arbeidstid, stillingsstørrelse eller rett og plikt til å utføre et bestemt arbeid. Kan statsråden mene at slike kontrakter er fast ansettelse?

Statsråd Robert Eriksson [10:38:50]: Ja, det mener jeg de er, for i bemanningsbransjen – hvis man har et seriøst bemanningselskap – kan arbeidstiden variere. Loven setter krav til hvor mye man kan arbeide, men man kan bli utleid til bedrift A, som f.eks. kan ha en annen arbeidstid enn bedrift B. Det kan variere ut fra arbeidets art, arbeidets oppdrag og hva som skal gjøres, bl.a. det å leie inn for å ta unna topper. Jeg vet også at det er mange bemanningsbedrifter som har egne avdelinger med rørleggere, snekkere og murere – til ulike oppdrag.

Det er regulert på en god måte, og jeg ser ikke noe behov i dag for å endre regelverket vi har i arbeidsmiljøloven på det området.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Liv Signe Navarsete.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:39:52]: Statsråden har gjennom det foregående svaret til representanten Lundteigen stadfesta tidlegare svar til Stortinget om at statsråden ikkje ynskjer å gi eit innhald til omgrepet «fast tilsetjing» i arbeidsmiljølova. Det bør me merke oss. Delar av norsk arbeidsliv er i dramatisk endring som fylgje av svekte løns- og arbeidsvilkår gjennom EØS-avtalen. Me importerer regelverk utarbeidde av byråkratar og lobbyistar i Brussel, og det undergrev det norske folkestyret. Den frie flyten av eit nærast utømmeleg tilbod av billeg arbeidskraft pressar norske arbeidarar ut av arbeidslivet. Altfor få i dette huset ynskjer å få fram det faktumet.

Omfanget av den føretrekte tilsetjingsforma til bemanningsbransjen, fast tilsetjing utan løn mellom oppdrag – utarbeidd og forsvart offentleg av NHO Service – er drive fram i ei tid då tilbodet av billeg arbeidskraft er så stort.

Vil statsråden forsvare at bemanningsforetak skal kunne tilsetje ungdomane våre på slike lausarbeidarkontraktar – utan fast løn og utan løn mellom oppdrag?

Statsråd Robert Eriksson [10:41:02]: For det første registrerer jeg at også representanten Navarsete satt i en regjering som implementerte EØS-regelverk.

For det andre er det en gang sånn når det gjelder bemanningsbransjen at jeg mener det er uriktig – med det konstitusjonelle systemet vi har, og hvordan maktforholdene i Norge er satt opp – at en statsråd skal gå inn på jusen og definere hva som er fast ansettelse eller ikke med hensyn til å tolke og gjøre seg til dommer over lovverket.

Det som jeg har svart Stortinget tidligere – det står jeg fast på og mener det er riktig – er at det er domstolene som skal avgjøre denne typen spørsmål, det er domstolenes oppgave å fastsette hva som ligger i dette, og hvordan loven skal forstås.

Presidenten: Fredric Holen Bjørdal – til oppfølgings-spørsmål.

Fredric Holen Bjørdal (A) [10:42:02]: Statsråden tek ikkje dette på alvor. Såkalla fast tilsetjing utan garantiløn er ein uskikk i norsk arbeidsliv. Det breier meir og meir om seg, og vi får det som liknar reine lausarbeidarbransjen. Dette er ikkje noko anna enn kamuflering av gjen-tekne mellombelse tilsetjingar, og i realiteten står ikkje ein slik arbeidstakar sterkare en ein ringevikar. Her er det behov for innstramming, og her er det behov for presi-sering. Denne praksisen utfordrar formålsparagrafen i ar-beidsmiljølova om trygge tilsetjingsvilkår, og eg synest det er noko ansvarsfråskrivande å skulle overlata dette til dom-stolane. Korleis ser statsråden føre seg at ein nyutdanna 20-åring i ein bemanningsbransje med låg organisasjonsgrad, der regjeringa endatil vil fjerne kollektiv søksmålsrett, skal kunne tore eller ha råd til å gå til sak mot ein arbeidsgjevar for å finne ut om dette er i strid med lova?

Statsråd Robert Eriksson [10:42:57]: Til spørderen: Denne regjeringen praktiserer det samme lovverket som den forrige regjeringen gjorde. Hvis det var sånn at dette er et løsarbeidersamfunn, som man bruker som retorikk, går mitt spørsmål i retur: Hvorfor endret ikke den forrige regjering det regelverket? Hvorfor tillot man seg å ha det regelverket og den praksisen, som faktisk gjelder i dag, og som også gjaldt i 2013, 2012, 2011, 2010, 2009 og videre bakover i tid?

Det er en retorisk måte å tilegne seg dette på. Jeg regner med at representanten ikke mener at en statsråd skal gå rundt og overprøve domstolene når det gjelder hvordan lovverket og jusen skal tolkes. Jeg tror faktisk vi skal stå fast på og forholde oss til maktfordelingsprinsippet. Hvis det er sånn at partene i arbeidslivet – vi har et trepartssamarbeid – mener at det er uklarheter i lovverket på dette området, er det også partenes ansvar å prøve det for retten. Jeg er opptatt av at vi skal ha ryddige og greie forhold, og det har vi innenfor dagens lovverk.

Presidenten: Kjell Ingolf Ropstad – til oppfølgings-spørsmål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:44:14]: En kan alltid mene at fast ansettelse i et ordinært ansettelsesforhold er det beste, men hver eneste dag er det tusenvis av ansatte som jobber i bemanningsbyrå, som stepper inn på veldig kort varsel for å sikre at det er noen helsearbeidere til stede, som tar de jobbene som det dessverre ikke er noen andre til å ta. Da løser de et veldig viktig samfunnsoppdrag. En skal hele tida balansere, men det som jeg opplever at hovedspøreren er opptatt av, er at dette er mennesker som er fast ansatt, og som har dager da de ikke får lønn. Da vikarbyrådirektivet ble innført, var det en åpning for å kunne gi et unntak fra likebehandlingsprinsippet, at du som innleid skal ha lik lønn som de andre ansatte i firmaet. Hvis du er fast ansatt, kan du få en garantilønn og få lønn selv om du ikke har oppdrag, men da skal det også aksepteres at lønnen er noe lavere enn for dem som jobber i bedriften. Er det en ordning som statsråden ønsker å se på?

Statsråd Robert Eriksson [10:45:11]: Statsråden har allerede sett på den ordningen, og det er helt riktig det som representanten Ropstad peker på når det gjelder unntaksbestemmelsen i vikarbyrådirektivet. De som er på oppdrag etter vikarbyrådirektivets hovedbestemmelse, skal følge de lønns- og arbeidsbetingelser som gjelder i den bedriften som de er på oppdrag i. Så de må forholde seg til de tariffene og de lønsvilkårene som er der.

Jeg mener at det er viktig å se på unntaksbestemmelsen. Jeg mener det er viktig å gjøre det, og det har regjeringen allerede startet arbeidet med. Vi har allerede varslet det i de sakene som ble lagt fram for Stortinget henholdsvis 5. og 12. desember. Vi har sagt at vi har som formål å ta i bruk unntaksbestemmelsen på en riktig og god måte, og at vi skal implementere det samtidig som de øvrige endringene i arbeidsmiljøloven.

Presidenten: Kirsti Bergstø – til oppfølgings-spørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:46:14]: Nettopp situasjonen i bemanningsbransjen var utgangspunktet for at kollektiv søksmålsrett ble innført som ett av flere virkemidler for å bekjempe sosial dumping. Nå foreslår regjeringen å fjerne den med begrunnelse i at det er betenkelig at fagforeninger kan reise sak uten at den enkelte ansatte som er utsatt, nødvendigvis ønsker det. Jeg lurer på om statsråden mener at det er viktigere å beskytte utsatte arbeidstakere mot kollektive avtaler og ordninger enn mot useriøse arbeidsgivere.

Statsråd Robert Eriksson [10:46:53]: Jeg mener at det er viktig å ivareta helse-, miljø- og sikkerhet for norske arbeidstakere. Jeg mener at det er viktig at man skal ha gode, trygge rammer rundt norsk arbeidsliv, og at norske arbeidstakere skal føle seg trygge på jobb. Jeg er samtidig prinsipielt imot å privatisere Arbeidstilsynets måte å drive jobb på gjennom kollektiv søksmålsrett. Jeg er prinsipielt imot det. Jeg mener det prinsipielt er betenkelig, og det kom også sterke juridiske innvendinger mot kollektiv søksmålsrett.

Kollektiv søksmålsrett er heller ikke brukt etter at den ble innført, kun en gang i en sak som ble avvist i retten fordi den ikke var hjemlet til å kunne brukes i den type saker. Jeg mener det er viktig å styrke Arbeidstilsynet. Deres viktigste oppgave er å sørge for at helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt for norske arbeidsfolk på norske arbeidsplasser. De har lovverket de skal forholde seg til, som er gitt av Stortinget, og jeg mener at det er en bedre måte å følge det opp på enn ved kollektiv søksmålsrett. Derfor har vi trukket den saken, som vi også varslet før valget.

Presidenten: Sveinung Rotevatn – til oppfølgings-spørsmål.

Sveinung Rotevatn (V) [10:48:12]: Eg trur ikkje nokon i denne salen er mot bemanningsbransjen eller ikkje forstår behovet for innleige av arbeidskraft, minst av alle dei raud-grøne partia som innførte EUs vikarbyrådirektiv i Noreg. Bemanningsbransjen er viktig, men det er klart at

han skal spele ei supplerande rolle i arbeidslivet og tilby fleksibilitet.

No har regjeringa foreslått endringar i arbeidsmiljølova. Ei av dei endringane handlar om det generelle høvet til midlertidige tilsetjingar. I høyringane vi har gjennomført her på Stortinget, har bl.a. bemanningsbransjen gjeve uttrykk for at dei er misfornøgde med ein del av dette, og dei ønskjer å bli likebehandla. Så kan ein reflektere over kva det er eit uttrykk for. Men mitt spørsmål til statsråden er: Trur han at det å gje eit generelt høve til midlertidige tilsetjingar vil kunne minske behovet for innleige av arbeidskraft for ein del bedrifter?

Statsråd Robert Eriksson [10:49:09]: Det er et meget vanskelig spørsmål å svare på. Man har ikke prøvd den generelle midlertidige adgangen i norsk arbeidsliv. Man har ikke noen erfaring med det, og det er vanskelig å trekke en bastant konklusjon av hvordan det vil bli, før man har erfart det i praksis.

Jeg vil tro at det fortsatt vil være behov for mye innleie i forbindelse med store prosjekt, store bedrifter som har langsiktige prosjekt. Den generelle adgangen som vi har åpnet for i arbeidsmiljøloven, går i hovedsak på å skape en arena, et springbrett for alle dem som står utenfor arbeidslivet, til å kunne prøve seg innenfor en avgrenset tidsperiode. Det forslaget vil ikke hjelpe de store entreprenørene som er inne i et fireårsprosjekt, og skal ta unna store toppe. Da vil det regelverket for midlertidige ansettelser, som vi har allerede i dag, med en fireårsregel, være det som vil gagne de bedriftene best, slik at de har nok arbeidskraft til å kunne ta unna de oppgavene som de står overfor.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:50:19]: Jeg syns det er rimelig at vi også spør utenriksministeren om noe. Jeg syns også det er rimelig at vi tar opp de hendelsene som har skjedd ganske nær oss de siste dagene, for i helga ble Danmark rammet av terror. Utenriksministeren var sjøl til stede på minnemarkeringa. Jeg regner med at hans jobb der, under den markeringa, var å representere oss alle, og jeg følte at han gjorde det. Den 16. februar sendte også stortingspresidenten et brev til Folketingets president der han uttrykte viktigheten av å stå sammen, av å løfte demokratiet og ytringsfriheten, og vise at vi uttrykker vår medfølelse. Jeg følte også at stortingspresidenten representerte oss alle i sitt brev.

Det er viktig å stå sammen når vi møter ekstremisme. Det har Norge følt på tidligere også. Helle Thorning-Schmidt sa i sin tale, da utenriksministeren var til stede:

«Det er ikke en kamp med muslimer og ikke-muslimer. Det er en kamp mellom verdier som bygger på frihet for den enkelte og en mørk ideologi.»

Hvilke verdier syns utenriksministeren vi bør legge til grunn når vi skal diskutere det som har skjedd i Danmark?

Utenriksminister Børge Brende [10:51:51]: Hendelsene og terroren i København føyer seg inn i rekken av terror vi har opplevd både i Europa og i andre verdens-

delar. Det rammer barn, det rammer minoriteter, og det er en grotesk og veldig utpekulert form for terror vi står overfor.

Jeg er helt enig med Danmarks statsminister Helle Thorning-Schmidt når hun understreker at dette er en betimelig påminnelse om at vi må stå opp for de verdiene som vi har bygd våre åpne samfunn på. Det er toleranse, det er ytringsfrihet, det er det frie ord, det er pressefrihet, det er å tåle at andre uttrykker meninger som man ikke er enig i, og så kan man komme med sine motargumenter.

Det er også slik at de som kommer til Europa, til våre samfunn, på mange måter aksepterer en kontrakt som innebærer at her har vi fri meningsbrytning. Det er navet, bl.a., i våre samfunn.

Det vi også har sett, som bekymrer meg veldig, er dette at barn nå har blitt utsatt for angrep fra terrorister og ekstremister. Det er faktisk noe helt nytt. Angrepet på skolen i Peshawar, hvor over 130 barn ble drept på en bestialsk måte før jul, var en påminnelse, og Boko Harams herjinger, ikke bare i Nigeria, men nå i Kamerun og i Niger, hvor unge skolejenter, som har som sitt eneste ønske å lære seg å lese og skrive, blir tatt til fange og utnyttet seksuelt. Dette er ikke noe vi kan stille oss likegyldige til. Det arbeidet som nå drives internasjonalt, og som vi også skal støtte fullt opp om, å bekjempe terrorisme og ekstremisme på bred front, er helt avgjørende i årene fremover.

Trine Skei Grande (V) [10:53:55]: Jeg deler nok alle de tankene som utenriksministeren la fram i dag. Det er viktig å si at man skal kjempe mot de ekstreme tankene, at man skal kjempe for de verdiene som vi står for, men også at det ikke er en kamp mellom religioner vi nå ser.

I dagens VG sier en tidligere stortingsrepresentant fra et av regjeringspartiene at dette er islamske myrderier, og at også andre må bli drept før man forstår at dette «gjelder snikislamiseringen og den voksende ettergivenhet for press fra ulike islamske pressgrupper». Dette har han også fått støtte for at er dekkende begrep, fra stortingsrepresentanter som er valgt inn i denne sal nå.

Syns utenriksministeren at begrep som islamske myrderier og snikislamisering er dekkende begrep for å møte den diskusjonen som vi nå har foran oss?

Utenriksminister Børge Brende [10:54:56]: Jeg tror representanten Skei Grande og jeg bruker de uttrykkene vi synes er riktig for å beskrive det vi nå står overfor, og jeg er enig i de betraktningene som representanten gjorde i sitt første innlegg, rundt viktigheten av å verne om ytringsfriheten og om toleranse.

Så ser vi nå at det er et misbruk av religion blant ekstremister, voldelige og terrorister. Dette er ikke et ukjent fenomen opp gjennom historien. Det har vært andre som har misbrukt andre religioner tidligere – når det gjelder heksebrenning og annen type virksomhet, har man misbrukt religionen.

Når man roper islamske ord og uttrykk i det øyeblikket man gjennomfører grusomme terrorhandlinger, er det misbruk av religion, misbruk av islam.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Iselin Nybø.

Iselin Nybø (V) [10:56:14]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til kulturministeren, for etter de siste hendelsene i Europa tror jeg vi alle kan være enige om at det er viktig med dialog mellom trossamfunn. Det samme så vi tilbake i 2006, da vi hadde denne karikaturstriden. Der så vi at her i Norge klarte vi å ha en god dialog mellom trossamfunnene. Mens imamene i Danmark pisket opp stemningen og reiste ned til Midtøsten, så hadde våre imamer og våre biskoper en helt annen tilnærming. De snakket sammen, de hadde god dialog, de reiste sammen ned til Midtøsten for å roe gemyttene. Hva ser statsråden for seg at hun kan gjøre for å sikre at vi har god dialog mellom trossamfunnene videre nå i den krevende tiden som vi står i?

Statsråd Thorhild Widvey [10:57:10]: Det er faktisk et stort arbeid som gjøres når det gjelder dialog rundt omkring i samfunnet vårt. De tidligere dialogforumene som var underlagt kirkene, er i dag gått veldig mye inn i dette som har å gjøre med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn rundt omkring. Jeg har fått anledning til å besøke flere av disse miljøene, jeg har vært i Sarpsborg, jeg har vært i Tromsø, og jeg var i Stavanger for et par uker siden. Det er en stor aktivitet, og jeg tror det er veldig viktig. Det er undervurdert hva dialog egentlig betyr. Det at man kan sette seg sammen, lære å forstå hverandres religioner, er med på å øke toleransen og respekten for hverandre, og det er en forutsetning for at vi skal kunne leve i fred med hverandre at vi faktisk også respekterer hverandres tros- og livssyn.

Presidenten: Marit Nybakk – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Nybakk (A) [10:58:11]: I utgangspunktet var mitt spørsmål ment for utenriksministeren, men jeg tror kulturministeren kan bli stående. La meg først si at det er viktig at vi står opp for forsamlingsfrihet, for demokrati, for ytringsfrihet, at vi ikke firer på dette. Det er viktig at vi bekjemper terrorisme internasjonalt, og der gjør utenriksministeren en god jobb, der er det mange som gjør en god jobb. Men så er det altså slik at vi har en jobb å gjøre i våre egne nærmiljøer. Vi har en jobb å gjøre i skoleverket for å forebygge radikaliserings, forebygge ekstremisme. Det gjelder ikke minst i storbyene, det gjelder bydelene i den byen vi er i nå, og i andre byer.

Hvordan vil kulturministeren i regjeringen jobbe for at vi får til bedre forebygging av ekstremisme og radikaliserings i våre nærmiljøer? Det må også dreie seg om inkludering, det må dreie seg om deltakelse, og det må dreie seg om at man føler at man blir tatt på alvor også om man har en annen religion og en annen kultur.

Statsråd Thorhild Widvey [10:59:27]: For det første så tror jeg det er viktig at vi kan enes om at en forutsetning for religionsfrihet faktisk er at det finnes ytringsfrihet. Det må ligge i bunnen. Vi kan ikke ha et samfunn hvor det skal være en selvensur overfor pressen, eller at en skal hindre

at det skal være mulig å komme med ytringer. Det kan ikke være sånn at samfunnsdebatten ikke kan få lov å utvikle seg – det er utrolig viktig – men vi må lære oss å ha toleranse for hverandres ståsted, spesielt når det gjelder tros- og livssyn.

Vi har midler i vårt departement som deles ut til dialogforum. Vi har faktisk også flere møter i året med Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn hvor disse ulike synspunktene blir diskutert. Jeg har vært på besøk i en del av disse møtene med de ulike institusjonene og også de ulike trossamfunnene. Jeg tror det er utrolig viktig at det skapes en åpenhet for at man har rom for å kunne diskutere dette.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:00:43]: Mitt tilleggs-spørsmål går til utenriksministeren.

I etterkant av de tragiske hendelsene vi har sett i Paris og i København, kan man ikke komme utenom at en særskilt gruppe angripes kun fordi man har den etnisiteten eller den troen man har, nemlig jødene i Europa. Det er ikke noe nytt for så vidt med Paris eller København, det samme har vært tilfellet i Brussel og i Toulouse, og vi ser også strømninger i andre land, kanskje hvis man går litt østover, hvor dette infiltreres også i ren partipolitikk. Så mitt spørsmål til utenriksministeren, som møter mange av sine kolleger i mange sammenhenger, er: På hvilken måte vil vi fra norsk side følge opp, slik at det skal være trygt å være jøde i Europa i 2015?

Utenriksminister Børge Brende [11:01:47]: Det er de siste dagene gjennomført en rekke tiltak fra PST når det gjelder å sikre bl.a. Det Mosaiske Trossamfund i Oslo, barnehage – og andre sikkerhetstiltak. Men det representanten tar opp, er et mye bredere spørsmål. Det er skremmende at i det 21. århundre ser vi nå en fremvekst av en antisemittisme som vi ikke har sett på mange tiår. Det er bare noen uker siden man markerte i Auschwitz-Birkenau at seks millioner jøder ble gasset i hjel av Hitler og nazistene under annen verdenskrig, og så ser man oppblomstringen av noen av de samme typer holdninger. Dette må det slås beinhardt tilbake på. Det første jeg gjorde da jeg kom til København, var å besøke synagogen, legge ned blomster, og jeg hadde samtale med Melchior. Fra norske myndigheters side vil det være en klar prioritering i årene fremover å bidra i en internasjonal allianse mot vekst i antisemittisme.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:03:08]: Den økende antisemittismen er et stort problem – og også det at en ser at jødiske mål blir angrepet, både i Paris og i København.

Jeg tror det er veldig viktig – som enkelte har vært inne på her – både å fokusere på verdier som samlar oss, og å unngå at dette blir en kamp mellom religioner, og også bidra til økt dialog mellom trossamfunn. Det er også viktig at norske politikere besinner seg

når det gjelder å bidra til forhold som kan være uheldig.

Noe av det som spiller litt på den situasjonen som nå har skjedd, er når talsmenn for et av regjeringspartiene kommer med uttalelser både om muslimer og om norske politikere og deres forhold til staten Israel. En av dem er Erlend Wiborg, som mener at tidligere statsminister fra Høyre, Kåre Willoch, bidrar til jødehat. Hvordan ser utenriksministeren på den type uttalelser, som har kommet fra norske politikere de siste dagene?

Utenriksminister Børge Brende [11:04:28]: Først vil jeg si meg helt enig med representanten Arnstad i at interreligiøs dialog er viktigere enn noen gang, det at religiøse ledere snakker sammen og forstår hverandre. Så er det viktig at religiøse ledere også sender klare signaler om at det man opplever nå, tar man sterkt avstand fra.

Vi har som politikere et ansvar nå for å understreke de verdiene som samler oss, og som vi er enige om – ytringsfrihet, religionsfrihet, dette med toleranse, toleranse for dem som er annerledes, og toleranse for dem som tilhører andre religioner enn vi selv.

Det er et misbruk av religion vi nå ser. Man skyver religionen foran seg og påberoper seg den som årsaken til terrorhandlinger, ekstremistiske handlinger. Dette skaper veldig sårhet og såre følelser hos dem som tilhører de religionene som man skyver foran seg.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [11:05:44]: Alle forsvarer vi ytringsfriheten, men da er det også lettere for dem som nå sprer konspirasjonsteoriene om f.eks. jøder – all den kollektive skylden for enkeltstående terrorhandlinger som kastes på muslimer. I Norge opplevde vi en voldsom terroraksjon, som rettet seg mot bl.a. demokrati og likestilling, altså kvinner. Alt dette spres ofte på noen lukkede kanaler, men noen sier det høyt. Det har bl.a. representanter for ett regjeringsparti nå gjort.

Jeg synes at utenriksministeren viker unna å svare på om vi ikke alle har et ansvar for å ta til motmæle mot disse konspirasjonsteoriene, disse feilopplysningene. Vil utenriksministeren bidra med sitt motsvar til disse feilaktige påstandene, som også kommer fra representanter for regjeringspartiene?

Utenriksminister Børge Brende [11:06:56]: Jeg synes jeg har vært krystallklar i det jeg har sagt om ytringsfrihet, om tros- og religionsfrihet og om å slå hardt ned på det som dreier seg om intoleranse.

På forrige spørsmål rakk jeg ikke å svare på dette med beskyldningene mot Willoch, som jeg synes er grunnløse.

I stedet for at vi nå skal polarisere debatten ytterligere, synes jeg vi skal stå opp for de verdiene som samler oss. Men alle har et ansvar – både religiøse ledere og politiske ledere – for å understreke hva som samler oss, og hvilke prinsipper som er basis for vårt samfunn. Vi står for åpenhet. Hvis det deltar folk i den norske samfunnsdebat-

ten som ønsker å begrense dette, er det i strid med det som er fundamentet for vårt samfunn. Vi tåler å høre argumenter og synspunkter som vi er uenig i. Det gir oss en mulighet til å argumentere imot. Konspirasjonsteorier – hvor mye jeg enn misliker dem – er det greit å få på bordet, slik at vi kan slå hardt tilbake.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [11:08:17]: Mitt spørsmål går til arbeidsministeren. Hensikten med uførereformen var å oppnå lavere barrierer for å jobbe for dem som klarer det. Forutsetningen for at SV ble med på uførereformen, var at ingen skulle tape, og det var også utgangspunktet for stortingsflertallet bak uførereformen. Folk skulle ikke tape trygd, og folk skulle heller ikke miste bostøtte. Nå skjer begge deler.

Arbeidsministeren har ansvaret for noen av de aller viktigste områdene i folks liv. Det er grunnlaget for folks trygghet som forvaltes i velferdsstaten, og da er det spesielt å se ministeren svare til Tønsbergs Blad den 7. februar i år at «uførereformen har ingenting med dagens regjering sin politikk å gjøre».

Da vil jeg minne om at det er dagens regjering som er ansvarlig for dagens budsjett, og at det er dagens regjering som er ansvarlig for de overgangsordningene, og det er dagens regjering som er ansvarlig også for midler til bostøtte eller kutt i den.

SV er med på å finne løsninger, og vi har også fremmet flere i budsjetttrunden sist, men vi undrer oss over den ansvarsfraskrivelsen og ønsker en tydelighet i forhold til det. Jeg lurar på: Ser statsråden sitt ansvar i saken, og vil han gjøre noe med det?

Statsråd Robert Eriksson [11:09:54]: Takk for spørsmålet. Ja, statsråden ser sitt ansvar i saken. Statsråden har vist ansvar, og regjeringen har vist ansvar, og derfor la man frem en overgangsordning som gjør at over 50 000 mennesker slapp å få en betydelig skatteøkning fra en dag til den neste. Det ville vært tilfellet hvis man ikke hadde gjennomført denne overgangsordningen – som regjeringen og jeg tok ansvaret for og la frem, og som jeg er glad for at et samlet storting støttet opp om og vedtok.

Jeg kjenner ikke til premissene for forutsetningen for at SV i sin tid støttet uførereformen, men nok en gang: Det som står ganske klart og tydelig i proposisjonen som ble lagt frem av daværende regjering, er at man skulle kompensere det skattemessige med at det skulle skattes som lønn – det var et av premissene i ny uføretrygd, at det skulle bli enklere å kombinere arbeid og uføretrygd – og at det skulle kompenseres med at bruttoinntekten skulle opp 15 pst. Men det står også klart og tydelig at noen da ville komme litt dårligere ut, og noen ville komme bedre ut. Men de fleste ville komme bedre ut, og det gjør det også i dag, noe som betyr at denne reformen ikke er en sparereform, men en uførereform som vi bruker mer penger på fremover. Og med den overgangsordningen blir det også mange tusen som ikke fikk en skjerpet skatteøkning.

Jeg er villig til å sette meg ned og finne løsninger, og

det har jeg signalisert fra denne talerstolen – fortsatt ut fra de premissene som lå i uførereformen. Jeg har ikke sagt at vi ikke tar ansvar. Det jeg har sagt, er at denne reformen ble lagt frem av forrige regjering. Denne reformen ble vedtatt av det forrige storting i 2011, med iverksettelse 1. januar 2015. Det har vi forholdt oss til. Enhver regjering må forholde seg til Stortingets vedtak. Så har vi sett at det har vært noen utilsiktede virkninger, og det har vi forsøkt å rette opp med den overgangsordningen.

Kirsti Bergstø (SV) [11:11:59]: Jeg er glad for at statsråden er åpen på at det har vært utilsiktede virkninger. Jeg lurer på hva statsråden vil gjøre for at virkningene av reformen skal bli tilstrekkelig kartlagt og for at all informasjon om hvordan det virker for den enkelte som mottar uføretrygd i dag, skal komme på bordet. Ikke minst lurer jeg på hva statsråden skal gjøre for å rette opp i den uholdbare situasjonen som landets uføre har havnet i. Jeg vil legge til at jeg er glad for imøtekommenheten når det gjelder framtidige løsninger.

Statsråd Robert Eriksson [11:12:36]: Jeg deler ikke betraktningen at det er en uholdbar situasjon som alle landets uføretrygdede har kommet i. Når åtte av ti uføretrygdede kommer bedre ut, synes jeg ikke at det er en uholdbar situasjon. Jeg synes det er en god situasjon. Det viser at det er en reform som slår bra, og som gjør det enklere å kombinere arbeid og pensjon.

Dette går på skattebegrensingsregelen som er opphevet. Jeg har et spørsmål tilbake. Det er et samlet storting som har sagt at man ønsker å ha likt skattesystem. Er det sånn å forstå nå at SV og andre partier ikke ønsker at dette skal skattlegges som lønn, men beholde skattebegrensingsregelen? Det er greit å få et signal på dette fra Stortinget. Er det sånn å forstå at skattebegrensingsregelen skal gjelde for noen, men ikke for alle? Det er greit å få et signal på det også, for da snakker vi om to ulike skattesystemer i uføretrygdordningen. Det har aldri vært Stortingets intensjon eller forutsetninger at man skulle ha det.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Karin Andersen.

Karin Andersen (SV) [11:13:46]: Jeg registrerer at ministeren har vanskelig for å ta ansvaret for det som nå skjer, men en ting ministeren må ta ansvaret for, og som Stortinget ikke har vedtatt, er å fjerne skjermingen for den halve levealdersjusteringen for de uføre, når de skal over på alderspensjon. Slik systemet med alderspensjon er nå, skal man jo kunne jobbe lenger for å nulle ut virkningen av levealdersjusteringen, men hvis man har hatt uføretrygd, kan man ikke jobbe lenger. Da SV satt i regjering, fikk vi på plass i hvert fall en halv skjerming, slik at de som hadde hatt uføretrygd, ikke skulle tape så mye når de skulle over på alderspensjon. Det er altså 6 mrd. kr, fullt innfaset, som skal tas fra uføre alderspensjonister og gis til den rike staten.

Kan statsråden forklare hvorfor det er riktig at alders-

pensjonister som før har vært uføre, skal få lavere pensjon nå enn det som Stortinget opprinnelig vedtok?

Statsråd Robert Eriksson [11:14:52]: Dette er en debatt som vi har hatt i Stortinget tidligere. Men la meg også minne om at Stortinget har gjort vedtak om at man beholder det skjermingsfradraget for uføre. Da vi la frem dette forslaget i statsbudsjettet i sin tid, mente jeg – med forbehold om at jeg ikke husker feil – at prinsippet fortsatt er det samme, at det er riktig at det ikke må være sånn at de som jobber til de er 67 år, kan få dårligere alderspensjon enn dem som blir uføretrygdet ved f.eks. 65 år og er uføretrygdet i to år frem til de er 67 år. Det mener jeg er et dårlig prinsipp.

Samtidig er det viktig å sørge for at man har en god uføredekning og et godt pensjonssystem. Det mener jeg de reglene vi har i dag på det området, ivaretar på en grei måte.

Presidenten: Fredric Holen Bjørdal – til oppfølgings-spørsmål.

Fredric Holen Bjørdal (A) [11:15:58]: Statsminister Erna Solberg sa at regjeringa tek støytten for det som vart vedteke i 2011. Det skil seg veldig frå det statsråd Eriksson sa til Tønsbergs Blad 7. februar, at reforma ikkje har noko med politikken til dagens regjering å gjere. I den samanhengen vil eg minne om at denne reforma var einstemmig, og at statsråden frivillig har gått inn i ei regjering som står på uførereforma.

Men så vil eg seie at signala som statsråden kjem med i dagens spørjetime, er positive og konstruktive, og eg oppfattar at han er villig til å gå inn i ein dialog. Derfor har eg lyst til å spørje om vi kan slå fast at statsråden no har endra oppfatning éin gong for alle. Han vil ta ansvar for reforma, men vil han også la vere å fremje ein politikk som gjev dei uføre tilleggsbelastningar, slik det går fram av statsbudsjettet for 2015?

Statsråd Robert Eriksson [11:16:51]: Det spørsmålet er allerede besvart tre ganger i denne spørretimen. Jeg registrerer at det er enkelte som velger å bruke Tønsbergs Blad som sannhetsvitne heller enn det statsråden står i denne sal og sier. Jeg hadde håpet at stortingsrepresentanter forholdt seg til det som ble sagt i salen.

Det jeg har sagt, er at det ikke var denne regjeringen som la frem uførereformen. Det var den forrige regjeringen som la frem uførereformen. Enhver regjering må gjennomføre de forslagene og de vedtakene som Stortinget har fattet. Det gjør denne regjeringen. Jeg har sagt at vi tar ansvar for de vedtakene som er fattet. Derfor har vi også kommet med en overgangsordning, som ikke lå i den reformen. Jeg og regjeringen vil føre en politikk som vi mener er til det beste og til gagn for folk flest, og vil forbeholde oss muligheten til å komme tilbake til Stortinget med de forslagene vi mener er riktige, på de tidspunktene de bør komme.

Presidenten: Per Olaf Lundteigen – til oppfølgings-spørsmål.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:18:09]: Det er mange som er opptatt av dette. Det er viktig, og da er det viktig at vi fører en debatt på det riktige grunnlaget.

Det var enighet da en gikk inn i denne reformen, om at en skulle ha en endring. Det ble da sagt fra alle hold at det var ingen garanti for at ingen kunne tape. Det er vesentlig å få fram, sånn at vi kan ha en ordentlig diskusjon. Enhver endring av et system vil innebære endring, altså ikke status quo. Da er det logiske svaret at det vil være noen som vil kunne tape, og noen som vil kunne vinne. Det som er spørsmålet, er hvor mye de taper, de som taper. Jeg vil be om at statsråden grupperer dem som taper: mer enn 6 000 kr, 6 000–12 000 kr, 12 000–18 000 kr, 18 000–24 000 kr og over 24 000 kr per år, og fortelle hva som er grunnen til at de taper, slik at vi kan få en opplyst debatt videre.

Statsråd Robert Eriksson [11:19:12]: Jeg takker for spørsmålet og for invitasjonen fra representanten Lundteigen. Jeg vil gjøre mitt ytterste for at vi skal bringe frem de tallene og de grupperingene som etterlyses.

La meg samtidig få lov til å si at jeg er helt enig med representanten Lundteigen i at når man legger frem en reform som innebærer endringer, så betyr det endringer, det betyr ikke at man forholder seg i hvileposisjon og beholder alt som er i det gamle systemet. Av de som taper, er det, som jeg forklarte i det forrige svaret, folk med tjenestepensjoner, høy gjeld, kanskje kombinert med arbeidsinntekt, og ektefelle med høy inntekt. Hvordan dette slår ut 100 pst., vet vi ikke før vi får skatteoppgjøret. Blant annet vil mange av disse nå få halv skatt i én måned, noe de ikke har fått tidligere. Samtidig vil det bli andre endringer når det gjelder kombinasjon med jobb.

La meg helt til slutt si at alle minstepensjonister, med minsteytelsen, med gjeld kommer bedre ut enn de gjorde i det gamle systemet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:20:45]: Mitt spørsmål går til kulturministeren.

«En ansvarlig spillpolitikk som bidrar til å begrense faren for spillproblemer må være målet for norsk spillpolitikk. Over 100 000 nordmenn har et problematisk forhold til spill. Dette rammer ikke bare spilleren selv, men også familie, venner og arbeidsgivere.»

Dette kunne vært hentet fra Arbeiderpartiets program. Det er det ikke. Jeg siterte fra et brev til familie- og kulturkomiteens medlemmer, Oslo 14. januar 2015, signert viktige organisasjoner som bidrar til å gi folk livskvalitet og meningsinnhold, trygghet og livsglede. Jeg kunne nevnt mer, men jeg nevner organisasjonene: Norges Idrettsforbund, Norsk musikkråd, Redningsselskapet, Norges Blindforbund, Norsk Folkehjelp, Kreftforeningen, Røde Kors, Redd Barna, Norges teaterråd, Blå Kors, LNU, MFO, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Frelsesarmeen, Actis og Norges Musikkorps Forbund.

Regjeringen Stoltenberg gjorde i sin tid flere initiativ og handlinger for å hindre aggressiv reklame for ulovlige spill i Norge rettet mot det norske spillmarkedet. Lotteritilsynet etterlyste tiltak i sin rapport fra 2014.

Mitt spørsmål blir: Hva har regjeringen gjort siden 2013 for å hindre aggressiv markedsføring fra utenlandske spillskaper på det norske markedet?

Statsråd Thorhild Widvey [11:22:30]: Som representanten er kjent med, er det ulovlig for de utenlandske selskapene å drive markedsføring i Norge for disse spillene. Vi har fulgt opp den saken, på akkurat samme måte som Stoltenberg-regjeringen gjorde i sin tid, da de satt i regjering. Dette er krevende problemstillinger som man må følge opp, og vi jobber hver dag for å se om det er noe mer vi kunne gjort for å forhindre det.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:23:04]: Jeg takker for svaret. Noe uklart. Lite konkret. Utenlandske spillskaper forbereder – og gjennomfører – reklame per i dag overfor norske brukere. Store midler investeres i å tappe det markedet som Norsk Tipping kontrollerer godt og har en god kontroll på. Norsk Tipping bidrar også med store summer tilbake og anses å være en viktig samfunnsaktør i hele Norge. I beste fall vil utenlandske spillskaper bidra med sponsormidler. I sin iver etter å endre den norske spillpolitikken har vi sett flere initiativer til å liberalisere markedet. Hvordan vil regjeringen ta kontroll i et så åpent og liberalisert marked?

Statsråd Thorhild Widvey [11:24:06]: Som representanten også er kjent med, står det i Sundvolden-erklæringen at vi vil vurdere å åpne opp for private lotterier på utsiden av Norsk Tipping. Det står også i Sundvolden-erklæringen at vi vil utrede spørsmålet om en lisensordning for utenlandske pengespill for å se om det er mulig å kombinere de sosialpolitiske hensyn og de økte totale inntektene til frivilligheten innenfor EØS-avtalens rammer.

Det har vi fått en delrapport på. De økonomiske konsekvensene er så klare at jeg ser at det vil være nesten umulig å gå videre med det. Det vil få store konsekvenser for dem som er spilleavhengige – det har vi bedt om å få en ekstra rapport på nå, for å sjekke både det kriminalpolitiske og det sosialpolitiske – men når det gjelder de økonomiske forholdene, så vil det i verste fall være et svært omfattende tap for frivilligheten i Norge, bortimot 720 mill. kr, noe vi vil advare sterkt imot.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – Sonja Mandt.

Sonja Mandt (A) [11:25:21]: Vi registrerer at regjeringa og statsråden er mest opptatt av å liberalisere for å få til flere spill. Norsk Tipping fortalte på møtet i går at over 700 000 spillere er utestengt i det kontrollerte legale markedet i dag. Det er det siste året en dobling av folk som har fått karantene fordi de har spilt for og tapt mer enn 10 000 kr. En kan bare ane hvordan det ser ut i det illegale markedet, der ingen kikker noen i kortene, og ingen kan

stoppe hvis det går ut av kontroll. Hvorfor vil statsråden ta det verktøyet hun har for å kunne regulere og kontrollere det som Norsk Tipping har, og være villig til å la folk spille enda mer uten grenser, uten kort og uten kontroll?

Statsråd Thorhild Widvey [11:26:03]: Som jeg har sagt, har regjeringen vurdert to forhold. Den ene saken har vi hatt ute på en omfattende høring. Det gjelder endring av lotteriregelverket, og går på at man åpner opp for en mulighet for å kunne ha lotterier på utsiden av Norsk Tipping. Grunnlaget for det kjenner representanten veldig godt til. Det er fordi den forrige regjeringen bidro til å åpne opp for lotterier på utsiden, med et uklart regelverk, som har resultert i at vi har fått et brev fra EFTAs overvåkingsorgan, ESA, som i fjor åpnet en sak mot Kulturdepartementet etter en klage fra et lotteri som opplevde forskjellsbehandling med den rød-grønne regjeringen. Jeg har fått en veldig klar anmodning fra ESA om at dette må vi ordne opp i, og det er vi i ferd med å gjøre. Det er det som er bakgrunnen for at vi har fremmet forslag om å lage et regelverk, slik at det faktisk er likebehandling, så det er mulig ikke å utfordre denne enerettsmodellen som alle slår ring om.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:27:13]

Ordinær spørretime

Presidenten: Til representantenes orientering vil presidenten meddele at det i dag ikke foreligger noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

S p ø r s m å l 1

Jan Böhler (A) [11:27:41]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I spørretimen 12. november 2014 sa statsråden at å bygge Åsland stasjon ved store planlagte boligområder sør i Oslo «ville forsinket hele Follobaneprosjektet med mange år og fordyret det med mange milliarder kroner». Norconsult har nylig gjort en utredning av tekniske løsninger og kostnader ved prosjektet for Østplan. Konklusjonen er at det kan gjennomføres som et tilleggsarbeid uten forsinkelse for Follobanen og at kostnadene anslås til 1,4 mrd. kr.

Vil statsråden på denne bakgrunn sette i gang en uavhengig utredning av Åsland stasjon?»

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:28:28]: Denne stasjonen, som vi har diskutert før, er en stasjon som den daværende regjering, under Jens Stoltenbergs ledelse, valgte ikke å gå videre med etter å ha gjort grundige vurderinger

på det. De forrige tre regjeringspartiene mente dette ikke var en god idé, selv om det tilsynelatende kan være smart, for en ønsker jo å gjøre det mulig for flere folk å bo i denne regionen, og da er det viktig at en får gode kollektivløsninger. Men en gjorde en helhetlig vurdering da, og det har vi også gjort nå når vi sier at det ikke er denne Follobanetunnelen med stasjon inne i fjellet som nødvendigvis er den gode løsningen der. Det er derfor en har et godt samarbeid mellom Jernbaneverket og Ruter for å se på hvordan en skal bygge ut infrastruktur for kollektiv i dette området. Og der har en skissert løsninger som vi mener ivaretar de reisende i et potensielt utbygd område langt bedre, ved å bruke dagens Østfoldbanen, med flere avganger. Å bygge ut kollektivtrafikk gjennom Ruter-systemet er bedre enn å bruke penger på å bygge denne tunnelen.

I tillegg merker jeg meg at Jernbaneverket i gårsdagens Aftenposten også poengterer at det er flere momenter som Norconsult ikke har tatt med i sin utredning, som gjør at dette ikke er en utredning som har fått nye, objektive fakta i seg. En har f.eks. glemt at en må gjøre et arbeid når det gjelder plan- og bygningsloven. Det er noe som i seg selv tar ett år, og som koster mye penger. Det ble også nevnt mange andre momenter i den Aftenposten-artikkelen.

Så min vurdering er at det – med den informasjonen vi har i dag – er ingen grunn til å revurdere det standpunktet en har. Tvert imot vil jeg si at det er viktig at vi fortsetter den jobben vi allerede er i gang med, med å utrede infrastrukturen i og rundt Oslo, både på det statlige planet og i samarbeidet med Ruter.

Jeg merker meg også at Arbeiderpartiets egne representanter, både i transportkomiteen og andre steder, heller ikke støtter synspunktet om at dette er noe som bør utredes. Representanten Eirin Sund uttalte i Aftenposten for et par måneder siden at Arbeiderpartiet ikke støtter dette, og så sent som i dag har representanten Svein Roald Hansen vært ute og sagt at dette forslaget har ingen støtte i Arbeiderpartiet. Da blir det litt rart om jeg som samferdselsminister skal sette i gang en utredning som ikke engang har støtte i spørsmålsstillerens eget parti.

Jan Böhler (A) [11:31:00]: Takk for svaret.

Jeg tror det er viktig at Stortinget og vi som er opptatt av å få størst mulig miljøgevinst ut av den store investeringen i Follobanen, greier å få faktiske opplysninger å bygge på når vi skal vurdere om det er grunn til å tenke seg om en gang til. Det jeg må spørre om, er om vi snakker om samme prosjekt, for i det Norconsult har lagt fram, som selvsagt er et arbeid de har gjort på vegne av utbyggere – det er ikke min rolle å gå god for alt i den utredningen – er det definert et bestemt prosjekt med sidespor. Et slikt finnes også på Holmestrand stasjon, som nå bygges for 900 mill. kr, og på Lillestrøm stasjon – for Flytoget.

De har beregnet dette til å skulle bestå av noe ekstra utsprenningsarbeid til 400 mill. kr, som et eget tilleggsarbeid, og innredning for 1 mrd. kr. Dette vil ikke føre til forsinkelser i prosjektet og betyr ikke mange milliarder kroner i ekstra utgifter. Det er viktig å vite om statsråden bygger på en egen utredning av dette som er gjort nå – med de nye perspektivene som er kommet inn – og om

det finnes noe som det går an å få se – utover det generelle resonnementet.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:32:16]: Det ligger ikke nye opplysninger i det Norconsult har kommet med – i så fall må jeg få de nye opplysningene som representanten Bøhler mener finnes.

Derimot har det blitt gjort grundige utredninger av dette, for det er tilsynelatende en god idé. Vi i Fremskrittspartiet har også sagt at vi gikk inn i dette fordi vi syntes det virket spennende. Men vi ser hvilke konsekvenser det har. Det vil forsinke Follobane-prosjektet og dermed ødelegge for kollektivtransporten for mange tusen mennesker i Akershus og i Østfold, og vi ser hvilke ekstrakostnader det gir. Dette er penger som vi mener ville vært brukt bedre ved å få fortgang f.eks. på en Ahus-bane eller på en tunnel under Oslo – framfor å bygge en stasjon som fortsatt vil ligge 1–2 km fra der folk vil bo. Det er altså såpass lang avstand fra stasjonsområdet til der man planlegger for at folk skal bo, at det er lite trolig at så mye folk vil bruke denne stasjonen – sammenlignet med de andre planene. Derfor holder jeg fast på – inntil ny informasjon kommer – de vedtak som et samlet storting også ... (presidenten klubber).

Jan Bøhler (A) [11:33:23]: Jeg takker også for tilleggs svaret.

Når statsråden nå sier at det vil forsinke prosjektet, er det jo viktig å få vite hvorfor det vil forsinke prosjektet mer nøyaktig enn at det sies at det vil forsinkes med mange år – når et så anerkjent konsulentbyrå som Norconsult utreder dette og sier at dette kan gjøres parallelt uten forsinkelser. Det er en viktig premiss, og 1–2 km stemmer ikke for f.eks. dem som bor på Bjørndal i dag. De vil bo adskillig nærmere en sånn stasjon. Det gjelder også de som vil bo i en Åsland stasjonsby.

Jeg tror dette er et stort spørsmål som angår hvordan Norge skal forholde seg til at ESA nå krever at vi må få langt bedre luftkvalitet i Oslo. Regjeringen skal legge fram svar på det innen april. Her har man mulighet til å ta et stort grep for å skaffe veldig miljøvennlig transport for 60 000 beboere – og skaffe 6 000 innfartsparkeringsplasser. Det som bekymrer meg, er at man kaller dette for smått og ikke er villig til å gå mer inn i dette på alvor sett i lys av de nye utfordringene vi ser nå.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:34:31]: Som jeg har gjentatt mange ganger, vil dette stasjonsområdet bli bedre ivaretatt av Østfoldbanen. Det er altså ikke snakk om ikke å få kollektivtilbud til dem som eventuelt vil flytte hit, men at vi kan løse det på en bedre måte enn det Jan Bøhler argumenterer for.

Ved å bruke dagens Østfold-bane, få bedre busstilbud, investere gjennom Ruter-systemet og gjennom NSB og Jernbaneverket vil man altså gi et bedre tilbud enn det man får hvis man går inn og gjør noe som den rød-grønne regjeringen også avviste, som altså Arbeiderpartiet så sent som i dag har avvist – med unntak av representanten Bøhler.

Jeg mener det er mer fornuftig å få fortgang i Ahusba-

nen, få tunnel under Oslo, få bygd ut og vedlikeholdt den jernbanen vi har mange steder, og sørge for at flere tusen reisende i Akershus og Østfold får Follobanen raskere på plass. Det er ingen tvil om at tunnelen inn til dette området er nesten en kilometer, og folk vil ikke bo rett ved tunnelåpningen. Det vil være en avstand inn i tunnelen som gjør at det blir mindre attraktivt.

Det er behov for enormt mye vedlikehold på eksisterende jernbane for å få flere til å reise med den. Vi er i gang med alt dette, og jeg opplever ikke at det er nye argument som tilsier at vi bør endre på strategien vår for å få flere til å reise kollektivt – ved å bygge denne stasjonen.

Spørsmål 2

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:36:04]: Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til samferdsleministeren:

«I Nasjonal transportplan er det sett av 350 mill. kr til parsellen Bjørset–Skei på E39 i Sogn og Fjordane. Planane er klare, og ein hadde håpa på oppstartsløyving i 2015. Anlegget er ei transportåre med over 3 000 ÅDT. Det medfører at arbeidet vil ta lengre tid enn normalt, og at midlane som er avsett i 2014–2017, ikkje blir brukte fullt ut. Vegparsellen kan dermed bli forsinka i høve planane i NTP.

Korleis vil statsråden sikre at framdrifta vert som føreset, og når kan prosjektet forvente oppstartsløyving?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:36:46]: Dette er en veistrekning som jeg vier stor oppmerksomhet, og som jeg mener er viktig å få på plass.

Denne regjeringen har gjennom sitt arbeid sørget for at arbeidet med en ferjefri E39-forbindelse langs hele Vestlandet har fått betydelige midler til å starte planlegging. Vi foretok trasévalg raskt etter at vi overtok, så vi har en god framdrift på hele strekningen som sådan.

Når det gjelder akkurat den delen av E39 vi her snakker om, er det i Nasjonal transportplan, som ble framlagt av forrige regjering – så jeg antar en kjenner den godt – lagt til grunn at anleggsstart for prosjektet skal skje i perioden 2014–2017, med trafikkåpning etter 2017. Det er i NTP-en altså ikke tatt konkret stilling til når i fireårsperioden anleggsstart skal finne sted. Dermed blir det å begynne å snakke om en forsinkelse når vi er 15–16 måneder inne i denne stortingsperioden – det er altså to ganger så lenge igjen – feil.

Vi har allikevel sagt at denne veistrekningen er viktig. Flertallet i transport- og kommunikasjonskomiteen – medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre – påpekte også i innstillingen til statsbudsjettet viktigheten av å få realisert dette prosjektet så raskt som mulig.

Jeg er enig i at det er viktig å få eliminert denne flaskehalsen på E39 i Sogn og Fjordane. Anleggsstart i 2016 vil derfor være svært høyt prioritert i arbeidet med forberedelsene til statsbudsjettet for neste år.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:38:16]: Eg takkar for svaret. Statssekretær Aarseth sa på ein pressekonferanse i Førde 8. oktober i fjor at framdrifta for vegprosjektet Bjørset–Skei går etter planane med oppstart i 2016/2017, når planane er klare. Statssekretæren synte truleg til forslaget i handlingsprogrammet 2014–2017, Rute 4a Stavanger–Bergen–Ålesund med tilknytninger, frå Statens vegvesen. Der er det oppstart i 2016. Det er med argument i at reguleringsplanen for den 11 km lange parsellen var omfattande og komplisert. Ein trudde at planarbeidet tok lengre tid. Det synte seg å vere feil. Samarbeidet mellom kommunar, grunneigarar og Statens vegvesen har vore særdeles godt, og reguleringsplanen vart godkjend etter ein høyringsrunde og ferdig alt i 2013. Ifølgje Statens vegvesen er alt klart til oppstart, og vegparsellen kan startast. Ein ventar berre med oppstartsvedtak, ifølgje avdelingsleiaren i Statens vegvesen. Kva vil statsråden gjere – når alt er klart? Statsråden har sagt at han skal ha auka framdrift for prosjektet for å få dette i gang så fort som mogleg.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:39:22]: Som jeg nevnte, nettopp derfor, og på grunn av at flertallspartiene i Stortinget er veldig offensive med hensyn til dette, så vil vi jobbe for å få det inn i neste års statsbudsjett, slik at en får en rask oppstart deretter.

Det er riktig at regjeringen er offensiv også når det gjelder samferdsel generelt og vei. Vi har etter at vi overtok, framskyndet arbeidet med minst tolv veiprojekter som følge av ekstrabevilgninger eller som følge av forenkledde planprosesser. Vi har i tillegg, i det statsbudsjettet som Stortinget nå har vedtatt, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, fått til et løft på vedlikehold langt foran skjema i Nasjonal transportplan, som gjør at vi for første gang på mange tiår reduserer vedlikeholdsetterslepet. Vi klarte også å ta et trasévalg på E39, som forrige regjering etter flere år ikke klarte å bli enige om.

Jeg setter pris på å bli mint om at vi er offensive, og jeg er glad for at vi også kan vise til at vi leverer. Jeg jobber iherdig for at strekningen Bjørset–Skei skal komme inn i budsjettet og kunne realiseres fra 2016.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:40:25]: Eg merkar lite til den offensiviteten i Sogn og Fjordane. Så langt har eg merka at det er kutt på tunnelvedlikehald og kutt på E16. Det er det som er fasiten så langt. Og dette prosjektet er ferdig. Det var ferdig planlagt i 2013. Det står gryteklart til oppstart. Det ventar berre på eit signal frå statsråden. Dette vil påverke heile framdrifta av E39 gjennom Sogn og Fjordane. Det er eit prosjekt der trafikken skal avviklast samtidig med at ein skal byggje ut. Viss ein ikkje begynner før i 2016, seier dei som har greie på sånt, at ein nok ikkje vil rekke å bruke opp midlane som ligg i Nasjonal transportplan i perioden fram til oppstart i 2017, fordi ein må rekne med noko lengre tid på eit prosjekt som skal avviklast samtidig med at ein avviklar ein stor trafikk. Det er utfordringa, og utfordringa til statsråden er å kome med signal i år som gjer at ein kan starte opp eit komplisert arbeid som er veldig viktig å få gjort.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:41:29]: Som jeg nevnte, jobber vi for å få midlene på plass i neste års budsjett. Jeg tror representanten Navarsete som tidligere samferdselsminister vet utmerket godt at Vegvesenet ikke kan begynne å bygge uten at det er bevilget penger til det. Sånn sett har Vegvesenet aldri hatt større midler enn det de har nå, ikke bare fordi man har hatt en jevn vekst, men fordi man har hatt en ekstraordinær vekst i bevilgningene dette året. På vedlikeholdssiden har bevilgningene økt med 67 pst. sammenlignet med budsjettet som de rød-grønne la fram for 2014. Det er en kraftig vekst på bare ett år. På investeringsiden har det vært en vekst på rundt 20 pst. sammenlignet med det de rød-grønne foreslo for forrige budsjettår. Det gjør at det er mulig å realisere flere prosjekter. Vi skal i tillegg huske at når det gjelder oppfyllelsen av Nasjonal transportplan i det budsjettet de rød-grønne la fram før de gikk av, så var den på rundt 22 pst. – langt under det man måtte hatt for å få innfridd 100 pst. i løpet av fire år. Det var også det Vegvesenet tok hensyn til da de laget sin tiltaksplan. Men vi har altså hatt en vekst som gjør at en nå kan komme i gang raskere enn en ellers ville gjort.

Spørsmål 3

Torgeir Micaelsen (A) [11:42:47]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren: «Nærmere 700 000 mennesker i Norge lever med en hørselshemming. Hørselshemmedes Landsforbunds fagblad Din Hørsel har kartlagt ventetiden for utredning for, og tilpasning av, høreapparater for hørselshemmede ved landets sykehus. Vestre Viken HF, avdeling Drammen, er ett av sykehusene som kommer dårligst ut, med ventetider i 2014 på opp mot ett år.

Hva vil statsråden gjøre for å korte ned ventetiden for denne pasientgruppen i Norge generelt, og i Drammen spesielt?»

Statsråd Bent Høie [11:43:25]: Nettstedet Fritt sykehusvalg, som er kilde for bl.a. Din hørsel, viser at forventet ventetid for hørselstest ved sykehus varierer fra fire uker ved Kongsberg sykehus til 52 uker ved Drammen sykehus – begge er sykehus i Vestre Viken HF. Universitets-sykehuset i Nord-Norge har like lang ventetid som Drammen, og Ålesund sykehus har den lengste ventetiden i landet med 66 uker per 15. februar.

Ventetider på Fritt sykehusvalg skal rapporteres som maksimal ventetid for den lavest prioriterte pasienten. Ofte vil det være barn og unge som prioriteres.

Helse Sør-Øst har opplyst at den nasjonale prioriteringsveilederen brukes aktivt ved Vestre Viken helseforetak. Noen pasienter må vente opp mot maksimaltiden, men dette skjer etter en medisinsk vurdering.

I brevet til departementet av 13. februar opplyser Helse Sør-Øst at ventetiden høsten 2014 var 21,8 dager for pasienter under 60 år med uavklart hørselssvekkelse som trengte både audiograf og lege. For pasienter over 70 år med mistanke om nedsatt hørsel eller behov for høre-

apparat, var ventetiden 85,1 dager dersom pasienten bare trengte audiograf.

Det er betydelige variasjoner når det gjelder forventet ventetid for hørselsutredning/hørselstest over hele landet, men også innenfor ett og samme helseforetak. En mer omfattende bruk av fritt sykehusvalg vil kunne bidra til å utjevne forskjellene mellom sykehusene. Pasientrådgivningstelefonen tilbyr pasientene veiledning om valg eller bytte av behandlingssted. Pasienten kan også be sykehuset om hjelp til å finne raskere behandling.

For mange pasienter vil private avtalespesialister være et godt alternativ også for å få time raskere. Helseregionen har i oppdragsdokumentet for 2015 blitt bedt om å bruke disse der det bidrar til å redusere ventetidene på en faglig forsvarlig og kostnadseffektiv måte.

Jeg forventer at sykehusene aktivt bistår pasienter med å velge behandlingssteder med kort ventetid. For tiden er det korte ventetider for å få tilpasset høreapparat hos øre-nese-hals-spesialister som har avtaler med Helse Sør-Øst helseforetak.

I tillegg er alle helseregionene blitt bedt om å rapportere tilbake igjen til Helse- og omsorgsdepartementet innen 1. april 2015 om sine konkrete tiltak for å redusere unødvendig venting. De har også blitt bedt om å inngå flere avtaler med avtalespesialister, og vi jobber også nå med en betydelig sak om å forbedre ordningen fritt sykehusvalg for å gjøre den enklere og mer tilgjengelig for pasientene.

Torgeir Micaelsen (A) [11:46:16]: Jeg takker for et konstruktivt svar. En annen side av saken er at i tillegg til lang ventetid for utredning og tilpasning av høreapparat, så opplever mange mangelfull oppfølging når de først har fått hjelpemiddelet. Og hvis man igjen bruker HLF som kilde, snakkes det om at omtrent 200 000 nordmenn har høreapparat, men at flere kunne hatt mye bedre nytte av hjelpemiddelet. HLF anslår f.eks. at så mange som én av fem høreapparater rett og slett havner i skuffen fordi man ikke får opplæring i bruk. Og det synes jo som det er utfordringer knyttet til både hvem som skal ha ansvaret for en slik oppfølging, og til kompetansen i kommunen knyttet til den daglige oppfølgingen, f.eks. i hjemmetjenestene. Hva vil helseministeren gjøre for å bedre denne situasjonen hva gjelder oppfølging – etter at utredning og tilpasning av høreapparat er gjort?

Statsråd Bent Høie [11:47:14]: For det første så støtter vi – som jeg også oppfatter at det er bred politisk støtte til i Stortinget – den jobben som gjøres bl.a. i regi i HLF gjennom hørselshjelpen, som er en veldig enkel og tilgjengelig ordning for de lettere tiltakene knyttet til tilpasning og vedlikehold. En del av de avtalespesialistene som jeg nevnte i mitt innlegg, har også gode og tilgjengelige tjenester for dette, som også er en enkel og tilgjengelig del av spesialisthelsetjenesten.

En hovedoppgave for oss i arbeidet med primærhelsemeldingen er jo nettopp å løfte fram betydningen av det å ha god kompetanse og tverrfaglig tilnærming knyttet til de av pasientene og brukerne som har kroniske helseutfordringer, og det vil jo også være tilfellet her. Så når

det gjelder dette, kommer vi til Stortinget med en egen stortingsmelding om et løft for primærhelsetjenesten før sommeren.

Torgeir Micaelsen (A) [11:48:19]: Jeg takker igjen for svaret og ser fram til beskrivelsen og tiltakene i meldingen som statsråden nevner. For hvis man ser på demografiutfordringene i landet vårt framover, så er det grunn til å anta at det vil bli flere eldre, som igjen vil ha som konsekvens at vi er nødt til å styrke tilbudet til den gruppen som vil trenge bl.a. høreapparat. Og jeg tror også det er grunn til å se nærmere på måten vi organiserer tilbudet til gruppen og tenke nytt også på dette området. Et av eksemplene på et sted man har tenkt nytt, er Sykehuset Telemark, hvor man har gjennomført en ordning med såkalt ambulerende audiograf som reiser rundt i kommunene, og som gjør at pasientene da ikke trenger å oppsøke sykehuset, f.eks. i Skien. Og jeg hører at det fungerer veldig godt. Kommunen er fornøyd, og de som trenger tilpasning og oppfølging, er fornøyde.

Vil helseministeren ta initiativ til også å se på alternative organiseringer for å bedre tilbudet til hørselshemmede i meldingen til Stortinget han selv har varslet?

Statsråd Bent Høie [11:49:24]: Jeg synes det høres ut som gode og fornuftige måter å jobbe på, og dette er også noe vi har som en generell tilnærming i det arbeidet vi nå gjør, nemlig betydningen av at også spesialistene og kompetansen som er i spesialisthelsetjenesten, brukes mer ute – ambulerende – både ved å møte pasienter og gi et tilbud lokalt og ved å jobbe opp mot de faggruppene som allerede jobber i kommunen, slik at en del av de oppgavene som en kanskje ikke nødvendigvis trenger en spesialist til å gjøre, kan løses av andre som allerede jobber i kommunehelsetjenesten, slik at en får en utveksling av kompetanseerfaring. Så dette er noe vi skal følge opp og se på.

Spørsmål 4

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:50:21]: «Den politiske ledelsen i Helse- og omsorgsdepartementet har uttalt at sykehusene i Kirkenes, Hammerfest og Tynset skal ha kirurgisk akuttberedskap.

Vil statsråden bekrefte dette overfor helseforetakene ved beslutning i foretaksmøte?»

Statsråd Bent Høie [11:50:42]: I sykehustalen i januar presenterte jeg tre mulige modeller for norsk sykehusstruktur i framtiden: Vi kan fortsette med dagens struktur og opprettholde akuttkirurgi også ved de minste sykehuse- ne noen år til, eller vi kan følge en tradisjonell medisinsk tenkning som tilsier at akutfunksjoner i indremedisin alltid må være sammen med akutfunksjoner i kirurgi. Når kirurgien sentraliseres av medisinske grunner, vil det bety vesentlig færre akuttmottak og dermed vesentlig færre sykehus.

Den tredje muligheten er at vi opprettholder vår desentraliserte sykehusstruktur, men tilpasser akutfunksjonene

basert på befolkningsgrunnlaget. Det vil bety at vi kan opprettholde medisinsk akuttberedskap ved flere sykehus i nærheten av der mange pasienter bor.

Disse tre modellene vil bli belyst i Nasjonal helse- og sykehusplan som legges fram for Stortinget til høsten. Fram til da har jeg invitert til en åpen debatt om hvilken utviklingsretning vi skal velge for sykehusene i framtiden.

I de tre modellene er befolkningsgrunnlaget ett av flere kriterier som kan brukes for å definere ulike typer sykehus. Det kan aldri bli det eneste kriteriet. I vårt land må vi ta hensyn til vær, avstander og framkommelighet når vi tenker akuttberedskap. Sykehuset på Tynset er et eksempel på at stor avstand til andre sykehus må ha betydning for plasseringen av akuttfunksjoner. Tilsvarende har jeg uttalt at det på grunn av de store avstandene vil være helt uaktuelt ikke å ha akuttkirurgi i Kirkenes og Hammerfest.

Når det gjelder representanten Lundteigens spørsmål om hvorvidt jeg vil bekrefte mine synspunkter i foretaksmøtet, har jeg ikke tatt stilling til om det er behov for det. Stortinget skal ta debatten og trekke konklusjoner om hvordan norsk sykehusstruktur skal se ut i framtiden når de behandler Nasjonal helse- og sykehusplan. Stortingets vurderinger vil kunne gi klare politiske føringer for beslutninger om sykehusstruktur og funksjonsfordeling på alle nivåer i spesialisthelsetjenesten.

Avslutningsvis vil jeg påpeke et prinsipielt forhold rundt eierstyring som jeg oppfatter at ligger bak representanten Lundteigens spørsmål. Helseforetakslovens bestemmelser som begrenser eierstyringen til foretaksmøtet, er ikke til hinder for at jeg kan gi uttrykk for synspunkter i det offentlige rom. Det ville vært absurd om helse- og omsorgsministeren og andre i politisk ledelse i Helse- og omsorgsdepartementet skulle vært avskåret fra å mene noe om sektoren som vi har ansvar for, utenom i foretaksmøte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:53:13]: Det er viktig at ministeren sier hva han mener. Jeg har aldri angrepet det.

Det som er poenget, er å ha ryddighet i forhold til helseforetaksloven. Vi snakker her om en viktig oppgave, nemlig akuttberedskap, og jeg er glad for at statsråden nå sier at det er helt uaktuelt ikke å ha kirurgisk akuttberedskap i Kirkenes, Hammerfest og på Tynset. Det er avklarende. Da regner jeg også med at det som statssekretær Erlandsen sa i Østlendingen 13. januar 2015, er noe statsråden kan slutte seg til. Statssekretæren sier der avslutningsvis at det hun har sett og hørt, er musikk i hennes ører, og hun har full tillit til at sjukehuset på Tynset driver faglig forsvarlig, sjøl om kravene endrer seg.

«Det må de fortsette med. Det omfanget de har på akuttkirurgi ser riktig ut for innbyggerne som søker til sjukehuset på Tynset, og for skadede som får behandling».

Er statsråden enig i uttalelsen?

Statsråd Bent Høie [11:54:22]: Jeg har ingen ting å utsette på min statssekretærs kloke betraktninger på dette området. Det er helt i tråd med det som er vår tenkning, nemlig at det er viktig å ha noen overordnede, klare føringer for hvordan sykehusstrukturen i Norge skal utvik-

les. Så er Norge et land der man også er nødt til å ta hensyn til geografi, til avstand, til vær, og da har vi valgt å være tydelig på disse tre eksemplene som vi mener nettopp framhever det poenget.

Så er det viktig å ha en gjennomtenkt plan for hvordan en skal sikre god kvalitet, sikre at det er en interessant arbeidsplass der en også rekrutterer. Dette er spørsmål som vi jobber med videre, og vi har nedsatt en egen gruppe av fagfolk som har sitt daglige liv i den kliniske praksisen, nettopp for å komme med gode faglige innspill for å oppnå det målet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:55:28]: I protollen fra Sykehuset Innlandet HF av 22. januar i år fremmet direktør Morten Lang-Ree, med bakgrunn i uttalelsene fra statssekretæren, en presisering i arbeidsgruppas mandat, hvor det heter:

«Akuttkirurgien på Tynset opprettholdes som i dag i tråd med føringer og begrunnelse fra helseministeren slik det er uttrykt i intervju med statssekretær Erlandsen i Østlendingen den 13. januar 2015.»

Nå har vi fått ytterligere presisert fra statsråden på Stortingets talerstol at det er helt uaktuelt ikke å ha kirurgisk akuttberedskap på Tynset, i Kirkenes og Hammerfest. Er det ikke Stortingets vilje at en slik beslutning skal fattes i foretaksmøtet for dermed å skape den nødvendige juridiske trygghet, slik som er etterlyst i mange saker om disse temaene?

Statsråd Bent Høie [11:56:23]: Sykehuset Innlandet er i gang med en utviklingsplan som de diskuterer i styret. Det er jo ikke slik at fordi den politiske ledelsen ikke har uttrykt et standpunkt i et foretaksmøte, er det forbudt av helseforetakene å lytte til det som blir sagt, og ta det med seg i sine vurderinger, enten det sies i media, i den offentlige debatten eller fra Stortingets talerstol. Det hadde vært tilfellet hvis styret ved Sykehuset Innlandet hadde vedtatt det motsatte, nemlig at de ikke ville ha akuttkirurgi på Tynset. Da hadde det vært nærliggende for meg å ta det opp i foretaksmøtet i Helse Sør-Øst og gitt føringer om det motsatte. Det er den eneste måten jeg kan instruere Sykehuset Innlandet på. Alt annet må de eventuelt ta med seg i sine vurderinger, og jeg synes de her har gjort en klok vurdering.

Spørsmål 5

Tove Karoline Knutsen (A) [11:57:36]: «En studie fra Bergen viser at pasienter med psykiske lidelser lever kortere enn befolkningen for øvrig, og hovedårsaken til overdødeligheten var hjerte- og karsykdom. Tallene bekreftes i andre land, og viser at mennesker med alvorlige psykiske lidelser dør 15–20 år tidligere enn normalt. Forklaringene er knyttet både til livsstil og til underforbruk av øvrige helsetjenester.

Hva vil statsråden gjøre for at hjelpeapparatet tar utfordringene på alvor, og vurderer somatisk helse som en del av sykdomsbildet?»

Statsråd Bent Høie [11:58:12]: Jeg er kjent med forskning som viser at mennesker med alvorlige psykiske lidelser har vesentlig kortere levetid enn andre. Blant annet vet vi at ubehandlede somatiske lidelser er hovedårsaken til tidlig død for denne gruppen. Dette forteller meg at vi fortsatt ikke er flinke nok til å sørge for at et helhetlig og samordnet tjenestetilbud til mennesker med alvorlige psykiske lidelser. De store forskjellene i levealder bekymrer meg, og jeg kan forsikre representanten om at vi tar dette veldig alvorlig i de meldingene, strategiene og handlingsplanene som regjeringen nå arbeider med.

I den kommende stortingsmeldingen om primærhelsetjenesten tar regjeringen opp hvordan siloorganiseringen av de kommunale helse- og omsorgstjenestene er et hinder for et helhetlig og samordnet tjenestetilbud for pasientene. For mennesker med psykiske helseutfordringer eller rusavhengighet vil et flerfaglig samarbeid og teambaserte tjenester være viktig for å sikre at pasientens både psykiske og fysiske helse ivaretas – ikke stykkevis og delt, men som en helhet.

Når det gjelder spesialisthelsetjenesten, har jeg gitt de regionale helseforetakene i oppdrag fra 2015 å etablere rutiner som sikrer pasienter innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling å få behandling for sine somatiske lidelser. Tilsvarende er de gitt i oppdrag å sørge for at pasienter som behandles for somatiske lidelser, får et tilbud om behandling av sine psykiske helseutfordringer og rusproblemer når dette er aktuelt.

Regjeringen viderefører en betydelig satsing på psykisk helse. Jeg minner om at vi gjeninnførte den gyldne regelen fra 2014. Det innebærer at psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling skal prioriteres i forhold til somatiske helsetjenester i helseregionene.

I år etablerer vi fritt behandlingsvalg, der vi starter med psykisk helsevern og rusbehandling. På kommunesiden legger vi til rette for en økt satsing på lavterskeltiltak. Dessuten kommer vi nå med en folkehelsemelding, der vi likestiller psykisk helse med fysisk helse også på den forebyggende siden. Alt dette er tiltak som skal bidra til å bedre mer helhetlige tjenester til mennesker med psykiske helseutfordringer. I stortingsmeldingen om primærhelsetjenesten og i den nasjonale helse- og sykehusplanen kommer vi tilbake til flere tiltak som vil være av betydning både for mennesker med psykiske helseutfordringer og for befolkningen generelt.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:00:43]: Jeg takker for svaret.

Norge har jo sluttet seg til WHO's globale målsetting om å redusere for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer med 25 pst. innen 2025. Det vil, som statsråden her redegjorde for, kreve målrettet innsats for å få det til – ikke minst overfor mennesker som dette gjelder, og som er i en sårbar situasjon.

I hvilken grad mener statsråden at nødvendige tiltak er iverksatt eller kan iverksettes på kort varsel for at vi skal kunne nå dette målet, den reduksjonen, innen 2025 også for disse menneskene som sliter med psykiske lidelser?

Statsråd Bent Høie [12:01:31]: Når det gjelder det å gi behandling, som er en utfordring i seg selv, for denne gruppen – altså at en ikke får behandling for sine somatiske sykdommer når en er inne i behandling for sine psykiske helseutfordringer eller for sin rusavhengighet – er dette allerede gitt som oppdrag nå i 2015.

Jeg er opptatt av at problemene oppstår jo mye før det, og det handler mye av det arbeidet som vi nå gjør i primærhelsemeldingen, om, nemlig å se hele mennesket og sørge for at de kommunale helse- og omsorgstjenestene er organisert rundt hele mennesker – og ikke slik det er organisert i dag, der en på mange måter kan få inntrykk av at mennesker skal behandles stykkevis og delt.

På den forebyggende siden er vi nå i gang med å gjennomføre mye konkret, der vi også er opptatt av at vi skal gjennomføre tiltak som ikke innebærer at den enkelte må ta sine egne valg, men der vi har tatt valg på vegne av det kollektive. Det gjør vi f.eks. på matsiden, der vi er i gang med å redusere innholdet av salt, sukker og mettet fett i mat.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:02:41]: Studien fra Bergen viser det som både statsråden og jeg vet: at alt henger sammen med alt, og at folk som har psykiske plager, også har somatiske lidelser.

Men i denne kommende prestisjereformen, fritt behandlingsvalg, skal psykiske pasienter få tilgang til spesialisert psykiatrisk behandling hos private tjenesteytere som ikke trenger å ha avtale med det øvrige behandlingsapparatet. Forstår helseministeren alle dem som nå advarer mot at fritt behandlingsvalg ikke svarer på disse pasientenes behov for tverrfaglighet og helhet i behandlinga? Jeg er klar over at man har snakket om at individuell plan skal gjelde, men ser statsråden at det er utfordringer her?

Statsråd Bent Høie [12:03:32]: Jeg ser ikke at fritt behandlingsvalg-reformen innebærer noen tilleggsutfordringer i tillegg til den utfordringen vi allerede har. Derfor må de utfordringene løses på samme måte som i dag, nemlig ved at en må bli flinkere til å se hele pasienten. De institusjoner som vil omfattes av fritt behandlingsvalg og kunne gi flere pasienter hjelp, er veletablerte institusjoner som på mange måter ikke bare er supplerende, men som er grunnlaget for en del av den gode hjelpen vi kan gi innenfor psykisk helse i Norge i dag – f.eks. Modum Bad og Sigma Nord, som er institusjoner med framtreddende fagmiljøer som gir folk god hjelp.

På samme måte som tilbudene innen psykisk helse som er eid og drevet av helseforetakene, må disse bli flinkere til å samarbeide med de andre delene av helsetjenesten for å gi hjelp også til pasientenes somatiske helseutfordringer. Det er en utfordring som gjelder uavhengig av om en er offentlig eller privat, ideell eller kommersiell.

Spørsmål 6

Kjersti Toppe (Sp) [12:04:49]: «Oslo universitets- sykehus (OUS) sin Idéfaserapport har teikna eit langsiktig mål av framtidens Oslo-sjukehus i eitt Campus Oslo. Høy-

ringsrunden viste liten oppslutning om samling av store delar av OUS på Gaustad. Statsråden har i svar til Stortinget fortalt om møte mellom statsråd, OUS og Helse Sør-Øst, der det har vore «felles oppfatning av de politiske realitetene i saken». Ut frå oppslag i media verkar det uklart kva den felles oppfatninga er.

Kan statsråden gjera greie for dei politiske realitetane i denne saka?»

Statsråd Bent Høie [12:05:34]: Oslo universitetssykehus har nylig lagt fram en ny versjon av rapporten «Idéfaserapport Oslo universitetssykehus». Dette er et omfattende utredningsarbeid der mer enn 300 personer har vært involvert. Arbeidet skal gi grunnlag for å ta stilling til utviklingen i Oslo universitetssykehus framover. Høringsrunden i 2014 viser at bl.a. Oslo kommune mente at nødvendige infrastrukturiltak må være en kostnad knyttet til sykehusutbyggingen. Oslo kommune poengterte at de var skeptiske til gigantprosjekter som forutsetter at mange aktører, forskjellige forvaltningsnivå, interessemotsetninger og sektorer på ulike nivå skal samordnes. Denne høringsuttalelsen, sammen med det som jeg oppfatter er et flertall på Stortinget, er kritisk til et samlet sykehus på Gaustad. Det var også avgjørende for min uttalelse om saken. I tillegg er det slik at direktøren ved Oslo universitetssykehus har formulert det på denne måten: Det er lite realistisk å finansiere full samling på Gaustad.

Dette betyr imidlertid ikke at det pågående utredningsarbeidet ved Oslo universitetssykehus stanses. Oslo universitetssykehus har behov for å erstatte gamle, uhensiktsmessige og til dels helt nedslitte bygg. Det er også flere deler av virksomheten som bør samles i større grad enn i dag for å sikre best mulig kvalitet og en effektiv drift av sykehusvirksomheten. Det er også behov for å styrke den samlede kapasiteten på grunn av en sterk befolkningsvekst i hovedstadsområdet.

Jeg registrerer at mange er bekymret for at det nå benyttes mye utredningsmidler og ressurser i denne prosessen. Men Oslo universitetssykehus trenger nye bygg og oppgraderinger. Det er en rekke interesser som vil bli berørt av utviklingen av Oslo universitetssykehus, og som også må involveres. All erfaring tilsier at god planlegging og et godt beslutningsgrunnlag gir lavere kostnader i senere runder. Den foreliggende rapporten fra prosjektet, «Idéfaserapport Oslo universitetssykehus, versjon 2.0», er lesverdig og gir en nyttig innsikt i utfordringene som Oslo universitetssykehus står overfor.

Styret ved Oslo universitetssykehus vedtok 13. februar å utsette styrebehandlingen av saken. Begrunnelsen var at videre beslutninger bør forankres i et nytt styre, og at styret har behov for mer tid. Jeg avventer derfor styrets behandling, som er planlagt i april. Endelig rapport planlegges, etter det jeg forstår, å være ferdigstilt og behandlet i styret for Oslo universitetssykehus før jul, med påfølgende behandling i Helse Sør-Øst.

Kjersti Toppe (Sp) [12:08:15]: Mitt spørsmål gjaldt dei politiske realitetane i saka, i og med at statsråden hadde omtalt dette i møte mellom OUS og Helse Sør-Aust, og eg

synest det framleis er uklart. Mitt hovudspørsmål er: Er det ein politisk realitet, slik statsråden ser det, at det er greitt med den noko reduserte versjonen av storsamlinga, at det er greitt å gå vidare med det prosjektet, og at det berre var den første versjonen som ikkje var ein politisk realitet? Eg ønskjer svar på om statsråden meiner det er politisk fleirtal på Stortinget for å gå vidare og greia ut vidare den versjonen som er noko moderert, og at det er det som er den politiske realiteten.

Statsråd Bent Høie [12:09:16]: Det som på det møtet var en felles oppfatning både fra min side og fra ledelsen i Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus, var at alternativet med full samling på Gaustad, som også innebærer behov for en bro over motorveien, ikke har tilslutning i den kommunen som er mest berørt av dette, og som også måtte ha vært en sterkt involvert part i et slikt utviklingsprosjekt, som ikke bare ville vært et utviklingsprosjekt for Oslo universitetssykehus, men i realiteten et stort byutviklingsprosjekt – på mange måter i samme målestokk som det en f.eks. har sett i Stockholm. Når den berørte kommunen er negativ, som den var i høringsrunden, og når en ser helt klart at partier som representerer flertallet på Stortinget, også uttrykker klar skepsis til dette, er det en løsning som det ikke er grunnlag for å gå videre med, og som en derfor heller ikke trenger å bruke mer ressurser på å utrede.

Kjersti Toppe (Sp) [12:10:26]: Eg oppfattar svaret slik at statsråden meiner det er politisk oppslutning om å samlokalisera store delar av Oslo universitetssykehus på Gaustad. Statsråden var opptatt av å forankra vedtaket i det nye styret. Eg meiner statsråden må vera opptatt av å forankra dette i Stortinget, premissane og rammene for om vi skal ha eit storsjukehus eller ikkje. Det er ei stor avgjerd som mange, bl.a. Legeforeningen i høyringsfråsegna, har sagt at vi ikkje har diskutert nok. Så spørsmålet mitt er: Vi skal få ein nasjonal helse- og sjukehusplan. Eg hadde forhåpningar til at Stortinget i den samanhengen skulle få gi si tilslutning til dei viktige føringane for sjukehusstellet. Vil Stortinget i samband med den planen få bestemma kva slags sjukehusform vi skal ha i Oslo, storsjukehus eller ikkje?

Statsråd Bent Høie [12:11:30]: Jeg er veldig glad for at jeg får anledning til å fullføre svaret mitt, for representanten har trukket feil slutninger av det som skulle være fortsettelsen.

Jeg mener at det det ikke er politisk grunnlag for, er en samling av Oslo universitetssykehus på ett sted. Når Oslo universitetssykehus utreder sin framtidige modell for bygningsmassen, er de pålagt, gjennom de retningslinjene som gjelder for dette, å utrede ulike modeller. Så hører jeg at man – både representanten og i den offentlige debatten – henger seg veldig opp i ett av de alternativene. Det er også flere alternativer som utredes, og et av de andre spørsmålene er knyttet til om det er behov for lokalsykehusfunksjoner andre steder, på flere steder i byen. Det gjelder f.eks. hvor kreftbehandlingen skal utredes. Det er spørsmål som styret i Oslo universitetssykehus i første runde har an-

svar for å vurdere, hvilke alternativer de ønsker å gå videre med.

Som jeg har sagt til Stortinget mange ganger, følger jeg denne prosessen veldig nøye, og jeg vil selvfølgelig involvere meg hvis jeg ser det er behov for det.

Spørsmål 7

Hadia Tajik (A) [12:12:52]: «I ein interpellasjon 16. oktober 2014, sa justisministaren at «Arbeidet med holdninger, kultur og ledelse er et arbeid som må pågå hele tiden», det må «være en del av vårt daglige fokus [...]».

Meiner han at å endra ei setning i eit tildelingsbrev og seinare ikkje følgja opp om endringa er praktisert, er god leiing, når ei «klar politikkendring» hjå underliggjande etat er formålet?»

Statsråd Anders Anundsen [12:13:21]: Spørsmålet fra justiskomiteens leder omhandler deler av en sak som for tiden er til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen. I kontrollhøringen om saken ble de forholdene som tas opp i spørsmålet, også berørt. Jeg mener det er riktig at kontroll- og konstitusjonskomiteen behandler den saken ferdig, og at jeg utover det viser til det som ble sagt i kontrollhøringen. Det er sikkert ikke et overraskende svar.

Generelt vil jeg likevel peke på at det viktigste operative styringsdokumentet for styring i staten er tildelingsbrevet. Det er oppfølgingen av Stortingets budsjettvedtak, og det forutsettes at føringene i tildelingsbrevet følges nøye opp av underliggende etater. I den løpende styringsdialogen følges de konkrete mål og rapporteringskrav opp, og der det er avvik, vil det være naturlig å sikre nøyere oppfølging. Der det ikke fremkommer avvik, vil oppmerksomheten normalt være noe lavere.

Justis- og beredskapsdepartementet har imidlertid endret sine rutiner for oppfølging av tildelingsbrev for kort tid siden for å sikre at føringene også følges opp i disponeringsskriv for underliggende etater og også i den øvrige styringsdialogen på en enda bedre måte enn det som har vært tilfellet tidligere. Det er imidlertid viktig for å sikre en god og tillitsbasert ledelse at kontrollregimet ikke overskygger det ansvaret etaten har for å gjennomføre det storting og departement foreskriver.

Hadia Tajik (A) [12:14:41]: Eg spør ikkje om saka som er til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Den får berre gå sin gang. Eg tek opp dette fordi statsråden sjølv har sagt at han er oppteken av kultur, haldningar og leiarskap, og då er eg ute etter å få klargjort kva som er leiingsfilosofien hans. Kritikken han har fått i den saka som han sjølv refererer til, handlar jo bl.a. om at han skal ha drive det som vert kalla for «management by e-mail», altså at ein gjev ein kort, skriftleg beskjed, og at ein ikkje følgjer opp på ein ordentleg måte i ettertid for å sjå om det faktisk vert praktisert, sjølv om han meiner å senda eit signal om ei klar politikkendring.

Det eg er ute etter å få klargjort, er nettopp leiingsfilosofien til statsråden, som jo er den øvste leiaren innan politietaten, om han meiner at det å gje ein beskjed i form av ei endring i ei setning, utan å følgja det opp i ettertid, er god leiing eller ikkje.

Statsråd Anders Anundsen [12:15:33]: Representanten legger noen premisser i spørsmålet som etter min oppfatning er feil. Generelt kan jeg si at jeg er veldig opptatt av tillitsbasert ledelse. Jeg er helt avhengig av at vi har ledere i alle deler av underliggende virksomheter og i departementet som kan lede basert på den tilliten de vises fra både statsråden og sine egne øvrige ledere. Jeg mener det er helt fundamentalt i enhver form for ledelse. Hvis en skal få kreativitet, fremoverlenthed, få folk til å stå i ansvaret sitt, løse oppgavene sine på en best mulig måte, er det én ting som er viktigere enn alt annet, og det er at de faktisk har tillit til å gjøre den jobben de har. Det betyr at det fra tid til annen vil skje glipper. Det betyr at det fra tid til annen viser seg at en burde fulgt opp styringssignaler på en grundigere og bedre måte. Det tror jeg rett og slett at vi må ha med oss. Så endres de rutinene som skal endres, som følge av at en oppdager at ting burde muligens vært gjort på en annen måte i enkelte sammenhenger.

Hadia Tajik (A) [12:16:38]: Eg registrerer at statsråden ikkje svarer på om han meiner det er god leiing eller ikkje. Eg tek opp denne problemstillinga fordi statsråden har lagt fram ein avtale om ei politireform. Snart kjem det ein proposisjon med detaljar om korleis politireforma, som er ei ganske stor endring, skal gjennomførast. Det kan liggja viktige forhold i detaljane der som vil trenga tydeleg, skikkeleg leiing frå justisministeren si side. Eg kan gje han ei moglegheit til å svara på ein annan måte om korleis han vil driva leiing i den saka, ved å stilla følgjande spørsmål: Kva konkret er det justisministeren har lært i saka om handteringa av dei lengeverande barna, som gjer at han vil utøva si leiargjerning annleis i saka om politireforma?

Statsråd Anders Anundsen [12:17:28]: Jeg er glad for at vi stadig tiltar oss ny lærdom underveis i en prosess. Jeg tror nok at det viktigste – helt generelt, helt uavhengig av den konkrete saken som representanten Tajik viser til – er å ha med seg erfaringer fra hendelser hvor man ser at ting kanskje burde vært gjort på en annen måte. I denne sammenhengen er det veldig viktig at vi har en struktur som konkret følger opp de politiske målsettingene som ligger i politireformen, at vi har en oppfølging av dette jevnlig, og at vi får en rapportering om dette på jevnlig basis. Jeg tror at vi er langt bedre i stand til å håndtere den typen utfordringer i fremtiden enn vi var tidligere, fordi vi alle som ledere lærer underveis, helt uavhengig, naturligvis, av den saken representanten konkret viser til. Jeg er veldig glad for at vi er lærende mennesker, og at vi er en del av en lærende organisasjon.

Spørsmål 8

Marit Nybakk (A) [12:18:44]: Jeg har tillatt meg å stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«Sexkjøpsloven trådte i kraft 1. januar 2009. En nylig evalueringsrapport viser at loven har fungert etter intensjonene, både når det gjelder holdningsendringer og ved nedgang i antallet som kjøper sex. Men ifølge Østlandssendingen prioriterer ikke politiet i Oslo å håndheve loven.

Vil statsråden sørge for at Oslo-politiet tar sexkjøpsloven på alvor?»

Statsråd Anders Anundsen [12:19:09]: En sentral begrunnelse for at stortingsflertallet vedtok å forby kjøp av seksuelle tjenester, var en forventning om at forbudet bl.a. ville føre til mindre menneskehandel. Særlig i Oslo hadde man sett en økning i antallet utenlandske kvinner i prostitusjon som i stor utstrekning var kontrollert av halliker og menneskehandlere.

Det sentrale oppdraget for politiet både i Oslo og ellers har vært å bekjempe menneskehandel og hallikvirksomhet. Prostitusjonsmarkedene i våre største byer er ulike. Oslo har i forhold til andre byer spesielle utfordringer knyttet til tilstedeværelsen av mange organiserte nettverk som styrer og utnytter kvinner i prostitusjon. Politiet i Oslo opplyser at deres strategi har vært å se på en bred tilnærming der et mål om å avdekke og straffeforfølge menneskehandlere og halliker har vært kombinert med forebyggende tiltak samt en strategi der aktuelle menneskehandlere er blitt straffeforfulgt for alternative lovbrudd. Det har vært viktig å hindre at utenlandske nettverk etablerer seg i byen. Vi har fått tilgang til leiligheter der de kan plassere kvinnene de utnytter innen prostitusjon.

I mange år ble arbeidet i Oslo styrt gjennom virksomheten til en spesialgruppe, det såkalte Stopp-prosjektet, som jeg vet representanten Nybakk er godt informert om. Prosjektet er avsluttet, men Oslo-politiet jobber nå med å etablere en ny ordning med dedikerte etterforskere og operativt personell på feltet. Resultatet av politiets innsats på feltet kan imidlertid ikke helt enkelt leses ut av straffestatistikken alene, og i hvert fall ikke ved bare å se på antall anmeldte kunder i prostitusjon, slik Østlandssendingen har gjort. Politiet meddeler at de har forstått de politiske grunnelsene som forbudet hviler på, og har benyttet forbudet som et supplement til sin bruk av straffehjemler mot menneskehandel og hallikvirksomhet.

Marit Nybakk (A) [12:21:03]: Det er ingen motsetning mellom det å bekjempe menneskehandel og det å bekjempe prostitusjon, altså å få ned prostitusjonen, snarere tvert imot, og sexkjøpsloven er et viktig bidrag til å få ned prostitusjonen. Målsettingen med sexkjøpsloven var jo bl.a. at man skulle redusere antallet som kjøper sex, som en del av et større bilde – vi har flere lover som regulerer både menneskehandel, hallikvirksomhet og bordellvirksomhet.

Evalueringsrapportene viser at unge gutter ikke lenger drar ned til sentrum i Oslo, f.eks., for å debutere seksuelt med prostituerte, noe vi faktisk så i 2005, 2006 og 2007,

og at det er forbudt, gjør jo selvfølgelig terskelen høyere for å gjøre akkurat det. Men det er faktisk viktig at sexkjøpsloven håndheves, for hvis man ikke gjør det, sender det ut signaler om at dette ikke er viktig for politiet og justismyndighetene.

Statsråd Anders Anundsen [12:22:10]: Representanten Nybakk hadde jo for så vidt en konklusjon nå, og ikke et spørsmål.

Det er selvfølgelig forventet fra vår side at politiet håndhever de lovene som gjelder. Det ligger som premis for alt arbeid som gjøres. I tillegg jobber regjeringen med en stortingsmelding i oppfølgingen av denne sexkjøpslovens evaluering, og da vil vi også få grunnlag for å gå grundig igjennom de ulike perspektivene som representanten Nybakk er opptatt av.

Marit Nybakk (A) [12:22:47]: Som statsråden sa, dreier dette seg også om kampen mot menneskehandel, og det vil faktisk si kampen mot internasjonal organisert kriminalitet. Som statsråden sikkert også vet, er de fleste prostituerte i dag, i Oslo og andre storbyer, trafikkert hit, og det vil si at de er ofre for menneskehandel.

Så er faktisk internasjonal økonomisk kriminalitet og annen internasjonal kriminalitet også tverrfaglig, i den forstand at de samme menneskene står bak narkotikahandel og prostitusjon. Det betyr faktisk at det å håndheve sexkjøpsloven også er et viktig bidrag for å hindre at prostituerte blir sendt hit. Ser statsråden at lovverket – både sexkjøpsloven, hallikparagrafen og bordellforbudet – også er bidrag som kan redusere menneskehandel og bekjempe internasjonal kriminalitet, men at det også må håndheves?

Statsråd Anders Anundsen [12:23:52]: Dette er en av de tingene som vi selvfølgelig etter hvert kommer grundig tilbake til i den bebudede stortingsmeldingen. Men representanten peker på en veldig stor utfordring, nettopp at dette er alvorlig profittmotivert kriminalitet, hvor det er muligheten for å hente ut penger som driver det, og det er egentlig lite interessant hva den virksomheten handler om. Alvorlig organisert kriminalitet handler om menneskehandel, sex og narkotika, og det er veldig ofte de samme kriminelle nettverkene som er en del av dette. Det er en kjempestor utfordring, og det er helt avgjørende at vi samlet sett har et lovverk som i best mulig grad kan beskytte oss mot den typen alvorlig kriminalitet.

Jeg er helt overbevist om at også politiet i alle politidistrikter vil gjøre det de kan for å bidra til at den grove, profittmaksimerte kriminaliteten, som har mange fasetter, bl.a. de fasetter som representanten Nybakk tar opp, blir så liten som mulig. Men vi må hele tiden være årvåkne med hensyn til om det er andre ting vi kan gjøre – for å gjøre dette enda bedre.

Spørsmål 9

André N. Skjelstad (V) [12:25:05]: «Den akutte flyktningssituasjonen tilsier at vi bør ta imot flere kvoteflyktning-

ger. I statsbudsjettet ble det etter forhandlinger med Kristelig Folkeparti og Venstre vedtatt at antallet skulle økes med 500 til totalt 2 120, en fordobling av antallet siden Arbeiderpartiet satt i regjering. UDI har i brev av 19. januar etterlyst kvotebrev fra departementet, og er bekymret for om vi klarer å ta imot 2 120 flyktninger i 2015.

Kan statsråden forsikre Stortinget om at UDI snart mottar kvotebrev, og at statsråden når sitt måltall for kvoteflyktninger?»

Statsråd Anders Anundsen [12:25:44]: La meg først få takke representanten for spørsmålet. Kvotebrevet til UDI ble sendt 12. februar 2015. Samme dag hadde departementet et møte med direktoratet for å sikre en felles forståelse av brevet og for å legge til rette for en god dialog i tiden fremover. UDI fikk beskjed om å starte forberedelsene av Syria-uttakene allerede før jul, selv om det formelle kvotebrevet ikke var ferdig. Dette var i første omgang knyttet til regjeringens forslag om en tilleggskvoteplass på 500 plasser og de 500 plassene for denne gruppen på den ordinære kvoten.

Selv om regjeringen, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, skal jobbe med å fastsette nye kriterier for uttak av overføringsflyktninger, fikk UDI i januar beskjed om at det første uttaket må gå etter de samme kriteriene som i 2014, og inntil nye kriterier er på plass vil uttaket gå etter de gjeldende kriteriene. Arbeidet med nye uttakskriterier skal dermed ikke være til hinder for måloppnåelsen i 2015.

Jeg legger til grunn at måltallet for kvoteflyktningene blir nådd i 2015, i samsvar med det som er Stortingets vedtak. UDI legger opp til tre uttakskommisjoner før sommeren og tre uttakskommisjoner etter sommeren. I tillegg er det noen saker som utelukkende behandles på basis av saksdokumentene som FNs høykommissær for flyktninger oversender til UDI.

André N. Skjelstad (V) [12:27:03]: Jeg takker statsråden for svaret, og jeg er fornøyd med at statsråden nå forsikrer Stortinget om at vi skal ta imot det antallet flyktninger som vi ble enige om i statsbudsjettet.

Vi har som sagt en ekstrem flyktningssituasjon knyttet til konflikten i Midtøsten, og vi opplever den største flyktningekatastrofen siden annen verdenskrig. Bare i Syria er over ni millioner mennesker på flukt, og Venstre mener at vi må involvere oss sterkere i flyktningeproblematikken, og at vi bør ta inn flere flyktninger. Vi kan og bør gjøre mer. Jeg er klar over at vi har en uavklart situasjon knyttet til syriske flyktninger som oppholder seg i Tyrkia, men kan statsråden forsikre Stortinget om at vi uansett skal ta imot de 1 500 syriske flyktningene, som vi har forpliktet oss til?

Statsråd Anders Anundsen [12:27:48]: Regjeringen følger opp det som er Stortingets vedtak i så henseende. Det er riktig, som representanten peker på, at vi har hatt problemer med uttaket fra Tyrkia. Det har vært en krevende situasjon fordi flyktningene ikke har fått reisedokumenter som har vært godkjent av tyrkiske myndigheter. Det har skapt en vanskelig situasjon som vi har jobbet

hardt med for å få løst opp i. Det er ikke bare Norge som har hatt disse problemene, men det jobbes fra den norske ambassadens side for å få løst opp i dette. Det er en svært kjedelig situasjon, ikke minst for dem som er plukket ut til å komme til Norge, men som likevel ikke får komme til Norge fordi de ikke får aksept fra tyrkiske myndigheter.

Uavhengig av det jobber vi selvfølgelig for at de måltallene som er fastsatt av Stortinget, skal nås. Jeg har i andre sammenhenger fått kritikk for å være for opptatt av måltall. Jeg er opptatt av måltall også på dette området.

André N. Skjelstad (V) [12:28:48]: Jeg hører at ministeren fortsatt er glad på måltall.

Jeg har lyst å følge opp noe som var en flertallsmerknad i budsjettbehandlingen før jul, vedrørende flyktningeleiren Camp Liberty. Flertallsmerknaden dreide seg om å se på situasjonen der og hjelpe den. Jeg lurer litt på hva som er status når det gjelder flyktningene fra Camp Liberty framover, og hva som er justisministerens svar på dette.

Statsråd Anders Anundsen [12:29:25]: I uttaksbrevet som ble sendt til UDI 12. februar, er det satt av 155 såkalte åpne plasser, hvorav minst 20 skal hentes ut fra Camp Liberty, så dette er fulgt opp allerede i det eksisterende uttaksbrevet, som ble sendt i februar. Så må vi følge nøye med på hvordan denne utviklingen blir videre.

Spørsmål 10

Iselin Nybø (V) [12:30:00]: «Foreningen !les har vært del av ulike lesestrategier siden 2003. Foreningen har imidlertid fått vite at deres tiltak ikke vil være en del av Lesestrategi 2015–2019. Dette vil medføre at 180 000 elever og om lag 5 000 lærere kan miste tiltak som har vært en del av norsk skole de siste 17 årene.

Hva er begrunnelsen for at Foreningen !les ikke lenger skal være del av lesestrategien, og hvordan ser statsråden for seg at arbeidet i Foreningen !les kan videreføres utenfor strategien?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:30:41]: Plan for lesesatsing 2010–2014 hadde mange tiltak som gikk på lesemotivasjon og lesestimulering. Foreningen !les var derfor en naturlig støttespiller og fikk også støtte fra bl.a. Utdanningsdirektoratet til sitt arbeid.

I 2015, før sommeren, skal det lanseres en ny strategi for lesing og skriving. Jeg ser behovet for en fornyet og helhetlig innsats som inkluderer både barnehage og skole.

Dette er et arbeid som pågår nå, og jeg vil gjøre noen nye grep i den kommende strategien. Norge har riktignok de siste årene fått færre elever med lave leseferdigheter i de internasjonale undersøkelsene PIRLS og PISA. Det er bra, men vi har likevel et godt stykke igjen. Kunnskapsgrunnlaget tilsier nemlig at norske elever, særlig gutter og minoritetsspråklige elever, fortsatt har utfordringer med lesingen. I tillegg vet vi at mange elever sliter med ulik grad av lese- og skrivevansker.

Jeg vil derfor rette tiltakene i strategien mer mot disse

gruppene. Midlene i strategien skal i større grad benyttes til kompetanseutvikling blant både barnehagelærere og lærere for at de i bedre grad skal kunne bistå nettopp de gruppene som vi vet trenger mer støtte for å bli gode lesere og skrivere.

I dette arbeidet vil vi benytte forskningsbaserte virkemidler og har derfor engasjert Lesesenteret til å utvikle ressurser som skal benyttes i kompetanseutviklingen.

Som sagt er den nye strategien under arbeid, og vi er i dialog med Utdanningsdirektoratet og Lesesenteret om innhold og utforming av strategien. Hva som vil inngå i den, er fremdeles ikke helt avgjort, men jeg vil satse mer på kompetanseutvikling for bedre å ivareta barn og elever som har behov for å styrke sine ferdigheter i lesing og skrivning. Tiltakene i strategien skal på ulike måter støtte målsettingene.

Staten kan ikke være garantist for midler til ulike organisasjoner. Når det er sagt, vil jeg benytte anledningen til å minne om at Kunnskapsdepartementet har to tilskuddsordninger som har som formål å bidra med støtte til private og frivillige organisasjoner, og som foreninger kan søke om midler fra. Foreningen !les kan selvfølgelig også søke om midler derfra.

Når det er sagt, vil jeg igjen understreke at denne strategien er under arbeid, og at det ennå ikke er avgjort hva som skal være i den, eller ikke i den.

Iselin Nybø (V) [12:32:57]: Jeg takker for svaret.

Regjeringen og stortingsflertallet har vært opptatt av å samarbeide med frivillige og private aktører. Foreningen !les har i mange år vært en viktig bidragsyter i arbeidet med dysleksi og generelle leseferdigheter. Foreningen driver svært effektivt fordi den har erfaring, har sterke bånd til bokbransjen og bidrar betydelig gjennom både støtte, sterkt redusert honorering, gratis bøker og gode distribusjonsavtaler.

Dette samarbeidet har gitt skoler over hele landet mulighet til å dra fordeler av en frivillig organisasjons nettverk, kompetanse og erfaring, noe som igjen har kommet elevene til gode gjennom en bedre og mer tilrettelagt undervisning.

Er statsråden enig i at denne type samarbeid er noe man bør ha mer av? Og hvordan vil han – i arbeidet med Lese-strategien og på andre måter – bidra til at frivillige og private aktører som har verdifull kompetanse å bidra med, får mulighet til det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:33:59]: Jeg er helt enig i at det er viktig å trekke på frivillige organisasjoner, som f.eks. Foreningen !les. Det er også grunnen til at vi har støtteordninger for den type organisasjoner, som jobber med læremålene i skolen.

Jeg mener at når det kommer en ny lesestrategi, må vi fra gang til gang vurdere hvilke virkemidler vi skal bruke. Det er helt naturlig, jeg synes noe annet ville vært pussig. Når vi har sagt at det er noen grupper som vi er spesielt opptatt av, f.eks. gutter og barn fra minoritetsspråklige familier, er det også naturlig å se på om de virkemidlene vi har i dag, og den støtten vi gir i dag, treffer disse gruppene godt nok.

Hvordan dette vil slå ut for enkeltorganisasjoner, er det

ikke mulig for meg å si noe om nå, men at en slik vurdering må gjøres, mener jeg er en selvfølge. Selv om man gjør godt arbeid, er man ikke sikret en evig rett til å være en del av en offentlig strategi.

Iselin Nybø (V) [12:35:03]: Jeg takker igjen for svaret.

Dysleksi representerer for mange en alvorlig hindring i hverdagen. Det gjelder kanskje særlig mennesker med dysleksi som gikk på skolen for en stund siden, før man begynte å ta denne problemstillingen på alvor og fikk mer tilrettelagt undervisning og andre tiltak.

I dag er det svært få jobber og yrker som ikke krever en eller annen form for lese- og skrivekompetanse. Også blant minoritetsbefolkningen kan manglende lese- og skrivekunnskap – enten det skyldes dysleksi eller andre forhold – være en barriere på veien inn i arbeidslivet.

Anser kunnskapsministeren at det er behov for en forsterket innsats rettet mot voksne dyslektikere og andre voksne som ikke har tilstrekkelig lese- og skrivekompetanse? Og hvordan ser han for seg at vi kan sørge for det?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:35:56]: Det korte svaret er ja.

Det litt lengre svaret er at dette er en av de store problemstillingene som departementet nå jobber sammen med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet om, som skal resultere i en stortingsmelding som bl.a. handler om voksne og grunnleggende ferdigheter.

Regjeringen og samarbeidspartiene har også gitt viktige bidrag til dette, f.eks. ved at det er satt av en liten sum penger til å utvikle et kartleggingsverktøy som gjør at man kan kartlegge hvilke voksne som trenger hva slags hjelp.

Selv om ordningen med BKA* og den nye ordningen med BKF** – som kommer i år – ikke er direkte rettet inn mot grunnleggende ferdigheter, er den type trening på arbeidsplassen også viktig for mange, selv om det er viktig å understreke at det er et skille mellom de grunnleggende ferdighetene, noe BKA ikke holder på med. De holder på med praktisk rettet språkoplæring, f.eks.

Presidenten: Presidenten vil bare minne om at allmennheten – som kanskje følger dette på skjema eller på skjerm – bør bli opplyst om hva forkortelsene betyr.

Vi går videre til neste spørsmål.

Spørsmål 11

Marianne Aasen (A) [12:37:17]: «Det foregår en stor debatt om universitets- og høyskolestrukturen. Statsråden ønsker i utgangspunktet frivillige sammenslåinger og har bedt institusjonene utrede hva de skal være, og hvem de vurderer som gode kandidater for fusjon ut fra faglige grunner. På Vestlandet har ingen av institusjonene ønsket å gå for et vestlandsuniversitet.

* Basiskompetanse i arbeidslivet (BKA).

** Basiskompetanse i frivilligheten (BKF).

Dersom det virkelig er frivillighet og kvalitet som skal legges til grunn, hvorfor velger statsråden å kontakte Universitetet i Bergen om å se på dette alternativet på nytt?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:37:50]: Debatten om struktur i universitets- og høyskolesektoren har pågått i flere tiår med ulik intensitet. Regjeringen Stoltenberg oppnevnte i 2006 det såkalte Stjernø-utvalget for å «foreslå tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler bidrar til å møte samfunnets behov og sikrer en god ressursutnyttelse». Hele sektoren var da enig i diagnosen og situasjonsbeskrivelsen, men ikke i tiltakene, som var et forslag om åtte–ti landsdelsuniversiteter. Istedenfor å følge opp tiltakene fra Stjernø-utvalget satte den rød-grønne regjeringen i gang SAK-prosesser knyttet til samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon. Jeg mener SAK-arbeidet har vært nyttig, men at det i stor grad har uttømt sitt potensial. Jeg har derfor initiert en strukturreform.

Regjeringen har høye ambisjoner og mål for høyere utdanning og forskning. Den norske universitets- og høyskolesektoren har samlet sett god kvalitet, men også en rekke utfordringer, særlig knyttet til små og sårbare miljøer og mange spredte, små utdanningstilbud med sviktende konkurtering. Det er også for mange institusjoner som konkurrerer om de samme studentene, og tilbyr de samme utdanningene. I dag sprer vi ressursene til forskning og høyere utdanning for tynt utover, og den samlede internasjonale deltakelsen er også lavere enn ressursgrunnlaget skulle tilsi.

Strukturmeldingsarbeidet har vært en åpen og inkluderende prosess der alle de statlige institusjonene har fått mulighet til å spille en aktiv rolle. Formålet har vært å gi institusjonene anledning til å bidra med løsninger på de utfordringene UH-sektoren som helhet står overfor. Dialogmøter og innspill fra institusjonene har vært verdifulle. Institusjonene har tatt oppdraget på stort alvor, og mange har foreslått at de kan slå seg sammen med andre for å bli sterkere.

Representanten Aasen påpeker at ingen av institusjonene på Vestlandet ønsket å gå for et vestlandsuniversitet, og spør hvorfor jeg har kontaktet Universitetet i Bergen for å be dem se på dette alternativet på nytt. Det som imidlertid er tilfellet, er at en del institusjoner gjør andre vurderinger nå enn det de gjorde tidligere i prosessen. Det er naturlig når de ser andre institusjoners planer. Enkelte institusjoner har signalisert at de vil gjøre en ny vurdering når de ser hva andre gjør, og resultatene av strukturreformen faller på plass. Høgskulen i Sogn og Fjordane åpner i sitt styrevedtak den 5. februar for å etablere et flercampus-universitet på Vestlandet dersom Universitetet i Bergen er med fra starten.

Jeg har løpende kontakt med alle institusjonene. Overfor Universitetet i Bergen har jeg pekt på de forslagene som har kommet fra andre institusjoner, og oppfordret universitetet til å se på tidligere standpunkter i lys av dette. Jeg vil lytte til de vurderingene universitetet gjør, men har også signalisert at UiB er robuste og sterke nok til å stå alene og gå videre på egen hånd dersom de skulle ønske det.

Marianne Aasen (A) [12:40:45]: Jeg takker for svaret.

Det stemmer at det har vært jobbet lenge med en mer formålstjenlig struktur i høyere utdanning, slik statsråden beskriver. Den rød-grønne regjeringen etablerte, som riktig er, SAK, samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon, og denne regjeringen har lagt til en s, for «sammen-slåing». Arbeiderpartiet støtter intensjonen med disse endringene – for å understreke det – og at målet må være høyere kvalitet i forskning og høyere utdanning, som da forhåpentligvis vil føre til sterkere fagmiljøer.

Det er institusjonene selv som har gitt beskjed om å skissere en egen strategisk profil ut fra hvordan de vurderer at de kan oppfylle intensjonen i høyere utdanningspolitikk. Likevel kan vi lese en ganske stor grad av aktivitet fra departementets side, selv om Høgskulen i Sogn og Fjordane primært ønsker å stå alene, og Bergen ønsker å være alene.

Hva er det med kvalitetsutviklingen ved disse institusjonene som statsråden vurderer annerledes enn de selv gjør?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:41:51]: Analyse som ligger til grunn for den prosessen vi har satt i gang, ligger bl.a. i Stjernø-utvalget, de ligger i gjentatte rapporter og evalueringer som har vært gjort av både norsk forskning og norsk utdanning og ikke minst sammenhengen mellom de to. Både sykepleierutdanningen og sykepleierforskningen har blitt vurdert, og det norske kjemiske miljøet har blitt vurdert. Det er det som ligger til grunn.

Når vi har en aktiv dialog med sektoren, er det fordi det er en forutsetning for å få til en god prosess. Jeg tror det ville være en dårlig måte å styre denne prosessen på å sitte på et kontor i Oslo og tegne opp et kart, og så forsøke å tre det nedover hodet til sektoren. Men det betyr også at vi har vært veldig tydelige på hvor vi vil hen. Når jeg f.eks. har vært i Sogndal og eksplisitt bedt om ikke bare å få møte institusjonene, men ha et åpent folkemøte om dette, er det nettopp fordi vi har lyst til å ha en diskusjon om hvilke muligheter Sogn og Fjordane og høyskolen der ser for seg, og hvilke styrker og svakheter de har.

Marianne Aasen (A) [12:42:56]: Kvalitet står sentralt, også i det statsråden nå skisserer. Men det er ikke veldig lett å definere det begrepet, heller ikke innen denne sektoren. Vi vet nok mer om status på kvalitet innen forskning, men innen utdanning har vi ikke så mye god dokumentasjon. Derfor er det også uheldig at vi får en stortingsmelding om kvalitet først i 2017, så vidt jeg har forstått – og til liten nytte i denne prosessen i hvert fall.

Så vi er i en situasjon hvor kvalitet i liten grad er definert. I tillegg vet ikke institusjonene hva framtidige rammebetingelser blir, hva slags finansieringsordning regjeringen vil ende på, eller om det gjøres noe med institusjonskategoriene, altså om vi skal endre regler knyttet til hvem som får bli universitet. Og hva med den store profesjonsutdanningsreformen, dvs. for lærerne? Den utdanningen skal endres.

Hvorfor legges det opp til en rekkefølge i denne prosessen som er så tilfeldig, og hvor målet om kvalitet drukner i så mye annet?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:43:57]: Fordi disse tingene henger sammen. Når det gjelder utdanningskvalitet, er det helt riktig at det kan være vanskelig å finne et presist mål på det. Men det er jo tilfellet på en rekke områder. Det vi imidlertid har, er indikatorer som kan si noe om det. For eksempel går det an å se på karakterstatistikk kontra studentenes tidsbruk. Det går an å se på hvordan tidsbruken varierer fra institusjon til institusjon.

Vi har jo nå introdusert en forsøksordning med nasjonale deleksamener, nettopp for å kunne få mer informasjon om kvalitet og utdanningskvalitet. Utdanningskvalitet henger igjen sammen med finansieringssystemet, der det i hvert fall har vært enighet om blant flere partier her at hvis man har et finansieringssystem som i for stor grad belønner og gir incitament for studiepoengproduksjon, som man litt uheldig kaller det, kan det også gå på bekostning av kvaliteten.

Helt til slutt vil jeg påpeke at forskningskvalitet og utdanningskvalitet henger sammen. Det er jo virkelig et av hovedpunktene i høyere utdanning: at forskning og utdanning skal henge sammen.

Spørsmål 12

Ruth Grung (A) [12:45:14]: «Høgskoler har bidratt til å styrke profesjonsutdanningene ved bl.a. å øke antall professorer og en offensiv satsing på praksisnær forskning. Det logiske for Vestlandet er å samle alle profesjonsutdanningene i et felles vestlandsk profesjonsuniversitet med hovedfokus på å utdanne framtidens ingeniører, lærere og sykepleiere av høy kvalitet. Men utdanningsinstitusjonene opplever at det viktigste er å finne en partner.

Er sammenslåing blitt viktigere enn formålet om høyere kvalitet i utdanningene?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:45:53]: Nei, det har det ikke. Jeg vil også si takk for et spørsmål som har veldig mange spennende premisser i seg. Jeg skal kommentere noen av dem etter hvert.

Sammenslåing i seg selv er ikke viktigere enn målet om høyere kvalitet. Sammenslåingsstruktur er et virkemiddel og ikke et mål, men er ett av flere virkemidler for å nå målet.

Representanten mener at det logiske for Vestlandet er å samle alle profesjonsutdanningene i et felles vestlandsk profesjonsuniversitet. Det er en spennende idé. Jeg er litt usikker på hvordan representanten tenker seg dette. Er tanken f.eks. å ta ut de utvalgte utdanningene fra hver institusjon og legge dem under en ny felles paraply? Det ville i så fall etterlate flere små og sårbare institusjoner enn vi hadde før prosessen. I tillegg er det ikke nødvendigvis slik at profesjonsutdanninger utvikles best av å være helt isolert fra andre fagmiljøer. For eksempel kan samfunnsvi-

tenskap og historisk-filosofiske fag ha mye å tilføre profesjonsfagene.

Når det er sagt, er jeg enig med representanten i at profesjonsutdanningene må samles og styrkes. En viktig grunn til at vi har satt i gang arbeidet med strukturendringer i universitets- og høyskolesektoren er nettopp hensynet til profesjonsfagene, dvs. de profesjonsfagene med relativt kort forskningstradisjon og som ofte gis som treårige bachelorutdanninger.

De utfordringene universitets- og høyskolesektoren generelt står overfor, blir særlig tydelige i disse fagene. Profesjonsutdanningene er spredd på et stort antall institusjoner, der mange av de minste studiestedene har store rekrutteringsproblemer og små fagmiljøer. I tillegg sliter mange miljøer med lav formell kompetanse blant de faglig ansatte. Samtidig er kandidatene fra disse utdanningene helt sentrale for å opprettholde velferdsstaten og sikre et godt tjenestetilbud i alle deler av landet.

På disse samfunnsområdene er det store kunnskapsutfordringer som vanskelig kan løses dersom fagmiljøene ikke samler seg mer. Institusjoner som har ansvar for profesjonsfag, må vurdere om fagmiljøene de har, er tunge nok til at de kan utvikle utdanningene, praksisfeltet og fagfeltet videre. Hvis ikke, må de finne én eller flere partnere med passende fagprofil, slik at de i fellesskap kan løfte profesjonsfagene.

Etter at flere institusjoner rundt i landet har fremmet forslag om fusjoner, tar andre institusjoner inn over seg at det fremtidige institusjonslandskapet vil bli forskjellig fra det som er nå. En del institusjoner gjør dermed andre vurderinger nå enn hva de gjorde tidligere i prosessen. Institusjonene på Vestlandet snakker fremdeles sammen og holder dørene åpne for ulike konstellasjoner. Jeg har tillit til, og jeg forventer at de også tar hensynet til profesjonsfagene med i sine vurderinger. For meg er det avgjørende at det nye institusjonslandskapet bidrar til en styrking av de viktige profesjonsutdanningene.

Ruth Grung (A) [12:48:48]: Takk for at statsråden følger opp flere av premissene.

Det er helt rett at det alltid har vært en spenning mellom det å satse på akademisk utdanning kontra praksisnær forskning. Det vi har sett at vi har lyktes med i de senere år, er nettopp å styrke høyskolene når det gjelder å ha mer forskningsbasert utdanning.

Det er en god dialog mellom de ulike institusjonene på Vestlandet. De som forsker på det med sammenslåing, sier at sammenslåinger som har vært, viser at det ikke gir noen særlig effekt hvis det ikke kommer nedenifra.

Høgskulen i Sogndal skærer høyt på både karakterer og gjennomføring, og de sikrer lokal rekruttering, som statsråden også var inne på. De ønsker primært å stå alene, men nå føler de en tvang til å slå seg sammen. Høgskolen Stord/Haugesund ønsker også primært å være et profesjonsuniversitet, men føler at de i første omgang går mot Universitetet i Stavanger.

På Vestlandet opplever vi at sånn som det utvikler seg nå, får vi den nest beste løsningen for samtlige og dermed kanskje ikke den kvaliteten som er ønsket.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:49:55]: Først noen kommentarer om Høgskulen i Sogn og Fjordane: Det er helt riktig at de er gode på gjennomføring, særlig på bachelor, men ikke så mye på mastergrad. De har litt bedre resultater på den samarbeids-masteren de har med Norges idrettshøgskole, men det er en samarbeids-master, bare så det er sagt.

Det er selvfølgelig en relevant innvending at hvis man hadde styrt alt ovenfra og tegnet et nytt kart fra et kontor, kan det f.eks. tenkes at veien til et profesjonsuniversitet, med de institusjonene som kunne føle seg naturlig hjemme der – på Vestlandet, ville vært kortere. Samtidig er det en motsetning mellom de to premissene i representantens spørsmål. På den ene siden vektlegger representanten at fusjoner ofte er vellykket når man finner sammen på faglig grunnlag, og det er i hvert fall en viss støtte for det lokalt. På den annen side snakker representanten varmt for en løsning som ikke så mange av de andre institusjonene har snakket for.

Ruth Grung (A) [12:51:05]: Det var akkurat det jeg framhevet, at det primære for Sogndal er å rendyrke sine profesjoner og lykkes godt, men at de har godt samarbeid både mot Volda og mot Bergen.

Når det gjelder Høgskolen Stord/Haugesund, har de også sagt at det primære er å satse på profesjonsutdanningsuniversitet, men de ønsker å gå en omvei rundt Universitetet i Stavanger. I mellomtiden kommer Høgskolen i Bergen til å søke mot Universitetet i Bergen, som er deres valg nr. 2. Da blir det egentlig, hvis du ser det ovenfra – jeg er ikke opptatt av at man tegner noe på et kart, men forstår den dynamikken som skjer der ute – å klare å se det overordnede målet, og i den dialogen som skjer framover, også ser hva som er det primære ønsket, og hva som er det beste resultatet for kvalitet i utdanningen. I den dialogen som skjer framover, håper jeg at ministeren ikke primært er opptatt av å vise til gjennomføringskraft og sammenslåing, men at det er kvaliteten som står i fokus.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:52:07]: Det siste poenget er jeg helt enig i.

Når det gjelder hvilke konstellasjoner de forskjellige institusjonene har pekt på, er det riktig at det spriker litt i forskjellige retninger. Men hvis man f.eks. skulle ta ideen om et profesjonsuniversitet, eller si en profesjons-høgskole – det er ikke avgjort hva slags kriterier, som representanten tidligere har påpekt – som kanskje kunne blitt et profesjonsuniversitet, f.eks. slik som Buskerud, Vestfold, Telemark, da vil jo deler av profilen til porteføljen til Universitetet i Bergen klart falle utenfor der. Men da er det noen veldig klare institusjoner som peker seg ut: Sogn og Fjordane har en klar profesjonsprofil, og Volda har en klar profesjonsprofil. Begge de to vil måtte styrke lærerutdanningene sine med tanke på en femårig masterutdanning. Høgskolen i Bergen har mange av de samme fagområdene som de har i både Sogndal, Førde og Volda. Jeg synes det er en veldig spennende tanke og diskuterer det gjerne med institusjonene, men Sogn og Fjordane har i hvert fall ikke pekt på det.

Spørsmål 13

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:53:25]: «Det går nå føre seg ein debatt om struktur mellom institusjonane i høgare utdanning. Høgskulen i Volda ynskjer primært å halde fram åleine, men opplever eit sterkt press frå statråden om å fusjonere. Høgskulen etterlyser fagleg grunnlag for at fusjonen er det einaste alternativet.

Kva fagleg grunnlag har statsråden som Høgskulen i Volda ikkje kjenner til?»

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:53:52]: Det vil overraske meg hvis jeg har noe faglig grunnlag eller en analyse som de oppvakte menneskene i Volda ikke kjenner til. De er helt sikkert bevandret i hva som har kommet av rapporter om både forskningsmiljøer og utdanningsmiljøer de siste 10–15 årene. De har helt sikkert lest både Stjernø-utvalget og andre fagfellevurderinger av fagfelt som også involverer dem.

Høgskulen i Volda er god på mange områder. Bachelorstudentene f.eks. fullfører på normert tid. Det er bra. Høgskulen har en tydelig profil med journalistutdanningen som en tydelig spiss. Det er også bra. Men så har Høgskulen også en rekke utfordringer:

- De har en lav andel kvalifiserte søkere per studie-plass. – Alt dette er for øvrig offentlig, det er ingenting som er hemmelig fra departementets side.
- Søking og rekruttering særlig til lærerutdanningene og helseutdanningene, barnevernspedagog og sosionom, er en hovedutfordring for Høgskulen.
- De publiserer under snittet for statlige høyskoler.
- De har en veldig lav andel eksternfinansierte inntekter, og veldig lite fra Norges forskningsråd.
- De har en lav andel uteksaminerte masterkandidater.

Dette er tegn på, indikatorer som vi må snakke om, at noen av fagmiljøene er små og sårbare. Flertallet av fagevalueringer som er kommet siden årtusenskiftet, har pekt på nettopp små fagmiljøer som et av hindrene for kvalitet.

Regjeringen vil som kjent ta sikte på å legge om lærerutdanningen til en femårig master. Den nye lærerutdanningen vil stille enda sterkere krav til professorkompetanse og mastergrader i de sentrale skolefagene. Det vil være et formidabelt løft for Høgskulen i Volda å ta, og jeg er usikker på om de vil klare disse kravene på egen hånd allerede i 2017, som vi har sagt vi tar sikte på å innføre den nye lærerutdanningen fra.

Dette er viktige momenter som jeg har diskutert med Høgskulen i Volda, men jeg har også trukket frem, som man burde gjøre, at Høgskulen har mye å være stolt av i dag, og som vil være en viktig del av den fremtidige strukturen.

Høgskolene på Vestlandet må selvfølgelig også vurdere betydningen av at det skjer store endringer med betydning for profesjonsutdanningene i andre deler av landet. Flere institusjoner har spilt inn fusjonsforslag som innebærer høyere ambisjoner på profesjonsfagenes vegne. Nye, store institusjoner med profesjonsfaglig profil vil ha forutsetninger for å utvikle kraftfulle fagmiljøer som kan utfordre de profesjonsfaglige miljøene på Vestlandet, fra

Bergen til Molde. Behovet for endringer blant høyskolene på Vestlandet må ses i lys også av dette.

Jeg mener det er mye bra med tilbudet som eksisterer i Volda, men jeg mener det kan bli bedre, og vi vil med denne prosessen legge til rette for sterkere fagmiljøer på Vestlandet og i Møre og Romsdal.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:56:35]: Ut frå svaret frå statsråden kan det verke som om fusjonen er målet snarare enn verkemiddelet, og iallfall det einaste verkemiddelet regjeringa er villig til å ta i bruk for å styrke høgskulane. Eg tolkar svaret dit at det i beste fall er mangelfull dokumentasjon på at fusjonerte utdanningsinstitusjonar gjev betre kvalitet og er økonomisk lønsame.

Regjeringa slo tidleg fast at formålet med strukturendringane skulle vere auka kvalitet. Ja vel. Men er ikkje regjeringa i det heile uroleg for å presse gjennom fusjonar før det finst faktagrunnlag for at dei verkeleg fører til kvalitetsheving? Og vil det ikkje vere klokt å evaluere verkna-dene av neste års frivillige fusjonar før ein går vidare med fleire samanslåingar i sektoren?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:57:29]: Man burde alltid som politiker ha en sunn bekymring over politikken man gjennomfører uansett, fordi det å reformere og det å endre er vanskelig. Det er alltid fallgruver, det er alltid mulig å trå feil. Nettopp derfor er det viktig at man har en god prosess, som er grundig, og at man ikke tar forhastede beslutninger. Men samtidig er det også nødvendig på et eller annet punkt å sette punktum. Noe av problemet i sektoren er at det har vært brukt millioner av kroner og vært masse blod, svette og tårer på samarbeidsprosesser som ikke har endt opp i annet enn fagre intensjoner – lite annet.

Struktur er ett av virkemidlene, men det er på ingen måte det eneste. Et nytt finansieringssystem er et viktig virkemiddel for høyere kvalitet. Når det gjelder høyskolene konkret, har de nytt godt av regjeringens økning i antall stipendiater rettet konkret inn mot profesjonsutdanningene. Ingeniørutdanningene har fått en egen pott nå til utstyr – fast, permanent, 30 mill. kr i året. Det er et viktig bidrag, langtidsplanen likeså.

Fredric Holen Bjørdal (A) [12:58:38]: Når nullalternativet ikkje er akseptert, får ein eit inntrykk av at dette kanskje først og fremst er ei omfattande sentraliseringsreform som kjem ovanfrå og ned. Det kan vere nærliggjande å tru at grunngevinga for dette like godt er økonomisk som noko anna. Eit interessant spørsmål, som eg ikkje har fått svar på, er: Korleis skal ein få betre ressursutnytting ved fusjon utan å redusere talet på studiestader eller utdanningstilbod? Ynskjer i realiteten regjeringa færre campus?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:59:13]: Det er styrene som bestemmer over campusene, så det er det ikke regjeringen som går inn og detaljstyrer. Det burde vi heller ikke gjøre. Og så er dette ikke en reform for å spare penger, snarere står det i regjeringserklæringen at vi skal bruke mer penger på høyere utdanning. Det mener jeg også vi burde gjøre. Det er en god investering i både forskning og utdanningskvalitet. Selvfølgelig kan endringer være vanskelige, og selvfølgelig kan det være skjær i sjøen. Jeg holdt på å si, man må jo være blind hvis man ikke ser at det er tilfellet også i politikken, som skal styre i en komplisert verden. Mitt spørsmål tilbake er: Hva er alternativet? Når høyskolene ser at de skal ha store løft f.eks. på lærerutdanning, når de ser at kravene til hva en profesjonsutdanning skal inneholde, blir høyere, ikke fordi politikerne nødvendigvis krever det, men fordi arbeidslivet og endringene i samfunnet krever det, når vi ser at kravene til forskning og kobling mellom forskning og utdanning blir høyere – hva skal da være svaret, om ikke å søke partnerskap?

Presidenten: Da er Stortingets ordinære spørretime ferdig.

Sak n r. 3 [13:00:26]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.01.
